

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра **економічного аналізу і фінансів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

здобувача **Саврана Данііла Сергійовича**

(ПІБ)

академічної групи **072-20з-1 (заочна форма навчання)**

(шифр)

спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

на тему: **«Планування формування та розподілу прибутку підприємства**

(на прикладі ТОВ «Ліон Інвест»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	доц. Цуркан І.М.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро
2024

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

Д.С. Букресва

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2024 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

здобувачу **Саврану Данілу Сергійовичу** академічної групи **072-20з-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**

(код і назва спеціальності)

на тему: **«Планування формування та розподілу прибутку підприємства**

(на прикладі ТОВ «Ліон Інвест»)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **31.05.2024р. №516-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Визначено актуальність, мету і завдання теми, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	13.05.2024-15.05.2024
Розділ 1	Теоретичні основи формування прибутку підприємства	16.05.2024-25.05.2024
Розділ 2	Оцінка фінансово-економічного стану ТОВ «Ліон Інвест»	26.05.2024-04.06.2024
Розділ 3	Вдосконалення шляхів формування прибутку ТОВ «Ліон Інвест»	05.06.2024-15.06.2024
ВИСНОВКИ	Підбито підсумки дослідження та сформульовано висновки та пропозиції	16.06.2024-18.06.2024
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	19.06.2024-23.06.2024

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

І.М.Цуркан

_____ (прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **22.04.2024 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **24.06.2024 р.**

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

Д.С.Савран

_____ (прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Савран Д.С. – Планування формування та розподілу прибутку підприємства (на прикладі ТОВ «Ліон Інвест») – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2024.

Мета кваліфікаційної роботи – обґрунтування теоретико - методологічних аспектів визначення прибутку та виявлення напрямів підвищення прибутковості підприємства.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, розкрито актуальність теми, ступінь її розробки в науці, сформульовано мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, виділено елементи наукової новизни та основні результати дослідження.

У першому розділі визначено економічну сутність прибутку та особливості його формування в умовах нестабільного зовнішнього середовища, фактори формування та розподілу прибутку підприємства, розглянуто існуючі теоретико-методологічні підходи розподілу та використання прибутку підприємства.

У другому розділі досліджено організаційну структуру ТОВ «Ліон Інвест», проведено аналіз фінансового стану та зроблені висновки щодо формування та розподілу прибутку підприємства за 2021-2023 рр.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи на основі антиінерційної методики прогнозування розраховано прогнозні показники які сприятимуть реалізації незадіяних резервів зростання прибутку, а, відтак, і показників прибутковості підприємства.

ПРИБУТОК, ПЛАНУВАННЯ, РЕЗЕРВ, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, ІНВЕСТУВАННЯ, ПРОЄКТ.

ABSTRACT

Savran D.S. – Planning the formation and distribution of company's profit (based on the example of «Lion Invest» Ltd) – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 072 Finance, Banking and Insurance. – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2024.

The purpose of the qualification work is the substantiation of the theoretical and methodological aspects of profit determination and the identification of directions for increasing the company's profitability.

The introduction describes the current state of the problem, reveals the relevance of the topic, the degree of its development in science, formulates the goal, task, subject and object of the research, highlights the elements of scientific novelty and the main results of the research.

In the first chapter, the economic essence of profit and the peculiarities of its formation in the conditions of an unstable external environment, the factors of formation and distribution of the company's profit are determined, and the existing theoretical and methodological approaches to the distribution and use of the company's profit are considered.

In the second chapter, the organizational structure of LLC «Lion Invest» was investigated, its financial condition was analyzed, and conclusions were drawn regarding the formation and distribution of the company's profit for 2021-2023 years.

In the third section of the qualification work, on the basis of the anti-inertia method of forecasting, forecast indicators are calculated that will contribute to the realization of unused reserves of profit growth, and, therefore, the company's profitability indicators.

PROFIT, PLANNING, RESERVE, FINANCIAL ANALYSIS,
INVESTMENT, PROJECT.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність прибутку та особливості його формування в умовах нестабільного зовнішнього середовища	8
1.2. Фактори формування, розподілу та використання прибутку підприємства	20
1.3. Сутність прибутковості підприємства та методичні підходи до її аналізу	25
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «ЛІОН ІНВЕСТ»	34
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	34
2.2. Аналіз формування прибутку підприємства	41
2.3. Оцінка фінансових коефіцієнтів підприємства	47
Висновки до розділу 2	53
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ТОВ «ЛІОН ІНВЕСТ»	54
3.1. Сутність та характеристика проектних заходів	54
3.2. Шляхи підвищення прибутковості підприємства	65
Висновки до розділу 3	74
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки прибуток підприємства є головною метою підприємницької діяльності, основним спонукальним мотивом здійснення будь-якого виду бізнесу. Ефективне управління формуванням прибутку передбачає побудову на підприємстві відповідних організаційно-методичних систем забезпечення цього управління, знання основних механізмів формування прибутку, використання сучасних методів її аналізу та планування.

Поряд із формуванням прибутку на кожному підприємстві має бути забезпечено і ефективне управління його розподілом. При цьому необхідно мати на увазі, що кожен цикл кругообігу коштів підприємства у звітному періоді це одночасно і процес забезпечення ефективних умов формування прибутку, реалізації цілей стратегічного розвитку підприємства. Тому питання формування та розподілу прибутку промислових підприємств в даний час є найактуальнішими.

Предмет дослідження – теоретичні, науково - методичні та прикладні аспекти формування та розподілу прибутку підприємства.

Об'єкт дослідження – процес формування та розподілу прибутку ТОВ «Ліон Інвест».

Метою дослідження – є обґрунтування теоретико - методологічних аспектів визначення прибутку та виявлення напрямків підвищення прибутковості підприємства.

Мета дослідження визначила необхідність постановки та вирішення наступних завдань:

– уточнити поняття «прибуток» на основі дослідження та систематизації методологічних та теоретичних положень, що є у зарубіжній та вітчизняній літературі;

– надати теоретичне визначення чинників, які впливають на формування та розподіл прибутку підприємства;

- розглянути методичні підходи до аналізу прибутковості підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Ліон Інвест»;
- проаналізувати формування та розподіл прибутку ТОВ «Ліон Інвест»;
- оцінити фінансовий стан підприємства;
- розробити шляхи вдосконалення формування прибутку підприємства.

Методи дослідження. При проведенні наукових досліджень було використано такі методи: логічного узагальнення та абстрагування; методу аналізу і синтезу – для визначення сутності категорії «прибуток»; графічний метод – для графічного представлення табличних даних у вигляді діаграм і графіків, фінансового аналізу – для оцінювання поточного та перспективного стану підприємств на основі вивчення динаміки показників фінансової інформації; економіко-статистичні методи – для підготовки вхідної економічної інформації та її первинної обробки.

Інформаційна база дослідження склали законодавчі та нормативні акти України, аналітичні огляди наукової літератури, публікації матеріалів вітчизняних і міжнародних конференцій, інформація мережі Інтернет, дані фінансової звітності досліджуваного підприємства.

Прикладна цінність роботи полягає у можливості використання результатів дослідження для вдосконалення господарського механізму підприємства у частини формування та розподілу прибутку.

Апробація результатів дослідження. Оприлюдненні на Міжнародній конференції для студентів та молодих науковців «Ринок фінансових інновацій та безробіття ЄС: тенденції, виклики та перспективи» 25-26 квітня 2024 року.

Особистий внесок полягає у використанні пропозицій автора щодо вдосконалення процесів формування та розподілу прибутку на підприємстві ТОВ «Ліон Інвест».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Структура роботи обумовлена метою та завданнями дослідження, складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури. Кваліфікаційна робота містить: основний зміст 84 сторінок, 24 таблиці, 8 рисунків, 31 джерело, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність прибутку та особливості його формування в умовах нестабільного зовнішнього середовища

Розуміння природи та сутності прибутку тісно пов'язане з певним етапом розвитку економічних та виробничих відносин у суспільстві. Проблеми виявлення джерел, обліку та використання прибутку складні та багатогранні. Ними займаються представники різних наук: політичної економії, бухгалтерського обліку, макроекономіки та мікроекономіки.

Внутрішню сутність прибутку розкриває класична чи трудова (виробнича) теорія, створена у XVII столітті У. Петті, яка згодом була розвинена Д. Рікардо та переросла в теорію продуктивного капіталу, розроблену А. Смітом, Ж. Б. Сесем. Надалі теорія продуктивного капіталу перетворилася на теорію трьох факторів: праці, капіталу та землі. Прихильники цієї теорії стверджували, що капітал сам по собі – мертва зброя, яка у поєднанні з людською працею та землею стає продуктивним фактором.

Сучасна наука виділяє кілька підходів до визначення прибутку, з яких економічний та бухгалтерський можна розглядати як базові. Обидва підходи, бухгалтерський та економічний, в інтерпретації категорії «прибуток» досить логічні та в принципі, не суперечать один одному. Економічний підхід корисний для розуміння сутності прибутку, бухгалтерський - для розуміння логіки та порядку її практичного обчислення.

Автори, які дотримуються економічного підходу, розглядають сутність та джерела отримання прибутку. При цьому частина авторів вважає, що джерелом прибутку є додаткова праця, інші визнають джерелом прибутку підприємницьку діяльність.

Аналіз існуючих в економічній літературі підходів до вивчення категорії «прибуток», а також відсутність єдиного поняття прибутку дозволили уточнити економічний зміст цього поняття. Для уточнення категорії «прибуток» було розглянуто еволюцію поглядів на зміст цього поняття в науковій літературі, а також досліджено різні методологічні підходи зарубіжних та вітчизняних учених (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення категорії «прибуток» у зарубіжній та вітчизняній літературі

Автори	Характеристика
А. Сміт [6]	Вкладення в господарську діяльність припускають, що мінімальний прибуток завжди повинен бути більшим за те, що буде достатнім для покриття випадкових втрат, куди б не був розміщений капітал, надлишки, що виникли, виступають як чистий прибуток.
Ж. Б. Сей [26]	Внаслідок того, що капітал постає як сукупність засобів виробництва, що володіє самостійною продуктивністю, виникає підприємницький прибуток.
Д. Рікардо [18]	Прибуток є різниця між вартістю товару та витратами виробництва, за умови, що всі товари продаються за вартістю.
Й. Шумпетер [18]	Прибуток є монполістичним доходом, який виникає при застосуванні науково-технічних досягнень.
Є. Сябер [20]	Прибуток - це форма доходу підприємця, який здійснює певний вид діяльності.
Г. Мельничук [22]	Прибуток підприємства як вираження кінцевих фінансових результатів його господарської діяльності є об'єктом управління. Є обов'язковою умовою забезпечення самофінансування та зміцнення конкурентоспроможності підприємства на ринку.
І. Єпіфанова, В. Гуменюк [16]	Прибуток - це кінцевий результат діяльності суб'єкта господарської діяльності, який визначається, як різниця між валовим доходом і валовими витратами, отриманими впродовж здійснюваної ризикової та суспільно-корисної діяльності.

Дослідивши різноманітні бачення вчених та узагальнивши їх, було уточнено поняття прибутку. Під прибутком розуміємо економічні відносини між суб'єктами господарювання на певному етапі, з приводу її максимізації в умовах ризиків, що постійно виникають, і невизначеності економічного середовища.

Оцінивши практичний результат публікацій по даній проблематиці зроблено висновок, що найбільш доцільним слід уважати визначення, яке відображає прибуток як різницю між виручкою та повною собівартістю реалізованої продукції, які утворені за певних умов господарювання.

Щоб розглянути суть категорії «прибуток» більш широко, необхідно відмітити його характерні особливості. Коли мова йде про прибуток, важливо розуміти, що це показник фінансового результату, який відображає різницю між доходами і витратами підприємства за певний період часу. Характерні особливості прибутку можуть варіюватися залежно від багатьох факторів, таких як тип бізнесу, галузь, ринкові умови і стратегія управління.

Розглянемо деякі загальні особливості прибутку:

- стабільність – прибуток може бути стабільним або змінюватися в залежності від ефективності управління, кон'юнктури ринку та інших факторів;

- величина прибутку – вона визначається різницею між загальними доходами і витратами. Прибуток може бути брутто (перед врахуванням податків та інших витрат) або чистий (після врахування податків та інших витрат);

- поділ – прибуток може бути розподілений між власниками підприємства у вигляді дивідендів, реінвестований у розвиток компанії або збережений у резерви для майбутніх потреб;

- податки – прибуток зазвичай оподатковується відповідно до законодавства країни, де функціонує підприємство. Податкові ставки можуть варіюватися в залежності від обсягу прибутку та інших чинників;

- стратегії оптимізації – компанії можуть використовувати різні стратегії для оптимізації прибутку, такі як зниження витрат, підвищення цін, розширення ринків або вдосконалення продуктів і послуг;

- прогнозування і аналіз – прибуток грає важливу роль у прогнозуванні фінансових результатів компанії та аналізі її фінансового стану. Він дозволяє оцінювати ефективність управління та приймати стратегічні рішення.

Ці характеристики можуть бути використані для розуміння та аналізу прибутку підприємства в контексті його діяльності та стратегій управління.

Прибуток один із важливих показників діяльності підприємства. На підставі показників прибутку керівники та менеджери повинні приймати рішення щодо подальшого розвитку підприємства. Щоб економічний суб'єкт ефективно існував і розвивався управлінському персоналу необхідно вдосконалювати управління прибутком.

Управління прибутком – процес вибору та прийняття рішень щодо основних аспектів його формування, розподілу та подальшого використання на підприємстві. Управлінському персоналу необхідно управляти і контролювати доходи, витрати та ресурсний потенціал організації, щоб ефективно управляти формуванням прибутку. Щоб управляти розподілом та використанням прибутку необхідно виробити податкову, інвестиційну, дивідендну, соціальну політику та політику формування капіталу в організації.

На основі аналізу наукових поглядів бачимо що прибуток, являє собою фінансовий результат від господарської діяльності підприємства, який залишається після компенсації економічних витрат, і є джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб, що функціонує в умовах невизначеності й ризику. Винагорода у формі прибутку виступає як фінансові кошти, за допомогою яких підприємства можуть збільшувати свої виробничі потужності.

Підприємства, яким не вдалося пристосувати свою продуктивну діяльність до випуску продукції, що віддається перевазі споживачем, зазнають збитки. Проблема подолання збитковості гостро постає в даний час. Без її ліквідації немає самостійності підприємств, а значить неможливе і самофінансування.

Питання про прибуток підприємства в сучасних умовах дуже важливе, оскільки бізнес серед низки інших факторів оцінюється саме за його прибутковістю. Ось деякі ключові аспекти, які впливають на сутність прибутку підприємства в сучасних умовах:

1. Глобалізація та конкуренція. В сучасному світі бізнес-середовище стало дуже конкурентним через глобалізацію. Підприємства змушені конкурувати не лише на регіональному рівні, але й на міжнародному, що може впливати на їх прибутковість.

2. Технологічні інновації. Впровадження новітніх технологій може покращити ефективність виробництва та знизити витрати, що, в свою чергу, може призвести до збільшення прибутку.

3. Ефективне управління ресурсами. Управління фінансами, персоналом, матеріальними ресурсами і часом грає важливу роль у формуванні прибутку підприємства.

4. Податкова політика. Податки можуть значно впливати на сутність прибутку підприємства. Оптимізація податків може допомогти збільшити прибуток.

5. Змінність витрат і цін на ресурси. Вартість сировини, енергії та інших ресурсів може коливатися, що впливає на загальні витрати виробництва та, відповідно, на прибутковість підприємства.

6. Законодавство та регулювання. Правила та нормативи, що стосуються бізнесу, можуть впливати на прибуток через обмеження або підтримку певних видів діяльності.

Загалом, сутність прибутку підприємства в сучасних умовах залежить від комбінації цих факторів, а також від уміння адаптуватися до змін у бізнес-середовищі та ефективно використовувати доступні можливості.

Прибуток є однією з форм вартості додаткового прибутку, що виступає як різниця між ціною товару на продаж і витратами на його відтворення, джерело доходів бюджету, фінансування розширеного відтворення і стимулювання працівників. Тому, прибуток виступає основним узагальнюючим показником економічної ефективності підприємства.

Прибуток у бізнесі виконує декілька важливих функцій, які впливають на фінансове «здоров'я» підприємства та його подальший розвиток. Розглянемо деякі з найважливіших функцій прибутку:

- оцінна, вказує на те, наскільки успішно підприємство генерує прибуток від своєї основної діяльності;
- відтворювальна є джерелом розширеного відтворення основних й оборотних котів підприємства;
- стимулююча, яка використовується як джерело стимулювання й розвитку виробництва та підприємництва;
- розподільча є джерелом ресурсів державного й місцевих бюджетів для розвитку невиробничої сфери й покриття видатків з управління, забезпечує державні, інвестиційні, виробничі, науково-технічні та соціальні програми.

Функції прибутку показано на рис. 1.1.

Рис. 1.1 – Функції прибутку

Джерело: розробка автора

Ці функції прибутку відображають його значення для ефективного функціонування підприємства і його вплив на різні аспекти діяльності та стратегії управління.

Походження прибутку споконвічно пов'язане з одержанням доходу підприємства від реалізації продукції (робіт, послуг) за цінами, що складаються на основі попиту та пропозиції. Доход підприємства від реалізації продукції (робіт, послуг) за винятком матеріальних та інших витрат, податку на додану вартість, акцизного збору, інших відрахувань, являє собою форму чистого доходу підприємства. Зв'язок між ними поданий на схемі (рис.1.2).

			Собівартість продукції (повна)	Прибуток
ПДВ	Акцизний збір (АЗ)	Інші відрахування з доходу (ІВ)	Чистий дохід (ЧД) від реалізації продукції	
Доход(виторг) від реалізації продукції				

Рис. 1.2 – Склад доходу (виторгу) від реалізації продукції

Джерело: розробка автора

В умовах ринкової економіки значення прибутку величезне. Прагнення до його одержання орієнтує виробників на збільшення обсягу виробництва продукції, потрібної споживачеві, зниження витрат на виробництво.

Економічна сутність прибутку полягає у різниці між доходами та витратами підприємства чи організації протягом певного періоду. Прибуток є ключовим показником фінансової ефективності підприємства, оскільки він відображає його здатність забезпечувати прибуткову діяльність та розвиток.

Особливості формування прибутку в умовах нестабільного зовнішнього середовища включають такі аспекти:

1. Ризик нестабільності. Нестабільне зовнішнє середовище, таке як економічні кризи, зміни в законодавстві, політичні турбулентності тощо, створює додаткові ризики для бізнесу. Ці ризики можуть вплинути на витрати, доходи та загальний рівень прибутку.

2. Необхідність адаптації. Підприємствам потрібно бути готовими до швидкої адаптації до змін у зовнішньому середовищі. Це може включати перегляд стратегій, зменшення витрат, пошук нових ринків чи продуктів.

3. Еластичність витрат. У нестабільних умовах важливо мати можливість швидко реагувати на зміни витрат. Ефективне управління витратами дозволяє збільшувати або зменшувати їх в залежності від обставин.

4. Диверсифікація портфеля. Різноманіття продуктів чи послуг може зменшити ризики в умовах нестабільності, оскільки певні сектори можуть бути менш чутливими до змін, ніж інші.

5. Управління ризиками. Ефективне управління ризиками є ключовим аспектом в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Це може включати страхування, фінансові деривативи, резервування та інші стратегії.

6. Інновації. Розвиток нових продуктів, технологій та стратегій може стати ключовим фактором у забезпеченні прибутку в умовах нестабільності. Інновації дозволяють підприємствам виходити за межі традиційних ринків та забезпечувати конкурентоспроможність.

У цілому, в умовах нестабільного зовнішнього середовища формування прибутку вимагає більшого фокусу на гнучкості, адаптації та управлінні ризиками, щоб забезпечити стійкість та успішність бізнесу.

В умовах ринкової економіки прибуток стає самостійно планованим показником, основною метою господарської діяльності підприємства. У зв'язку з цим їй рівним чином належить і інша функція: прибуток не лише є орієнтиром інвестиційного процесу і критерієм ефективності господарської діяльності, але і виступає одним з найважливіших джерел фінансування підприємства.

Для характеристики ефективності роботи підприємства планують, враховують і звітують за певними видами прибутку (рис.1.3).

Оціночним показником економічної активності підприємства є показник валового прибутку.

Валовий прибуток (збиток), розраховується як різниця між чистим доходом і виробничою собівартістю продукції або між оптовою ціною підприємства і виробничою собівартістю одиниці продукції, помноженої на обсяг товару.

Валовий прибуток використовується для розрахунку базової (статистичної) рентабельності. Розрахунок виконується аналітичним методом на майбутні періоди по підприємству, що виготовляє широкий асортимент виробів, коли невідомі собівартість за номенклатурними позиціями.

Нормативний прибуток – чистого доходу від основної діяльності, який залишається за винятком витрат на його здійснення за повною комерційною) собівартістю.

Прибуток від виробничого підприємництва є фінансовим результатом від операційної діяльності і визначається як алгебраїчна сума валового прибутку, іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут і інші операційні витрати.

Прибуток від інвестиційного підприємництва – це прибуток, що одержує інвестор від розміщення інвестицій у будь-які активи підприємства, які не є складовою частиною еквівалентів коштів (розширення, реконструкція, нове будівництво та ін.).

Прибуток від фінансового підприємництва – це прибуток від розміщення і обігу цінних паперів (дивіденти, відсотки та ін.).

Прибуток від звичайної діяльності – це алгебраїчна сума від усіх видів підприємницької діяльності підприємства (виробничої, інвестиційної і фінансової).

Прибуток (збиток) від надзвичайної діяльності – відображає різницю доходів і витрат на запобігання результатів надзвичайних подій (пожежі, повені, техногенні аварії тощо).

Прибуток, який обкладається податком – це прибуток, що підлягає оподаткуванню – визначається ляхом підсумовування балансового прибутку (по всіх видах діяльності) і сум перевищення (зниження) витрат на оплату

праці персоналу підприємства, зайнятого в основній діяльності, у складі собівартості реалізованої продукції в порівнянні з їх нормованою величиною, яку встановлює підприємство. Балансовий прибуток зменшується також на суму дивідентів за цінними паперами підприємства, доходу від пайової участі в спільних підприємствах.

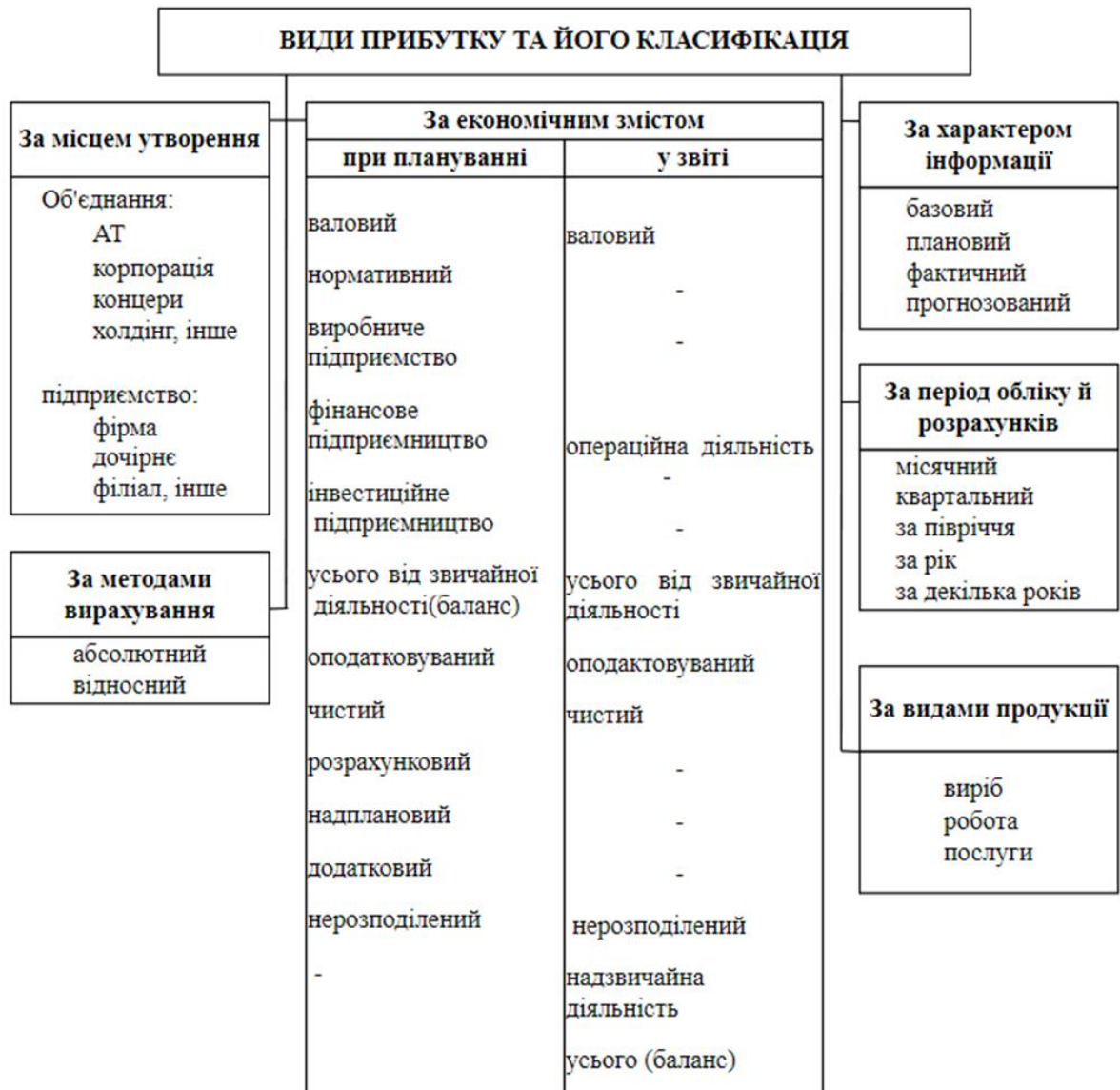

Рис. 1.3 – Склад доходу (виторгу) від реалізації продукції

Джерело: сформовано автором

Чистий прибуток – частина прибутку від усіх видів діяльності, що залишається на підприємстві після оплати податків та інших платежів і поступає в повне його розпорядження (рис. 1.4).

Саме чистий прибуток є узагальнюючим показником фінансових результатів господарської діяльності виробничого підприємства.

Підприємство самостійно визначає напрямок використання чистого прибутку, якщо інше не передбачене статутом. Частина чистого прибутку може передаватися у власність трудового колективу підприємства, порядок розподілу якого визначається радою підприємства.

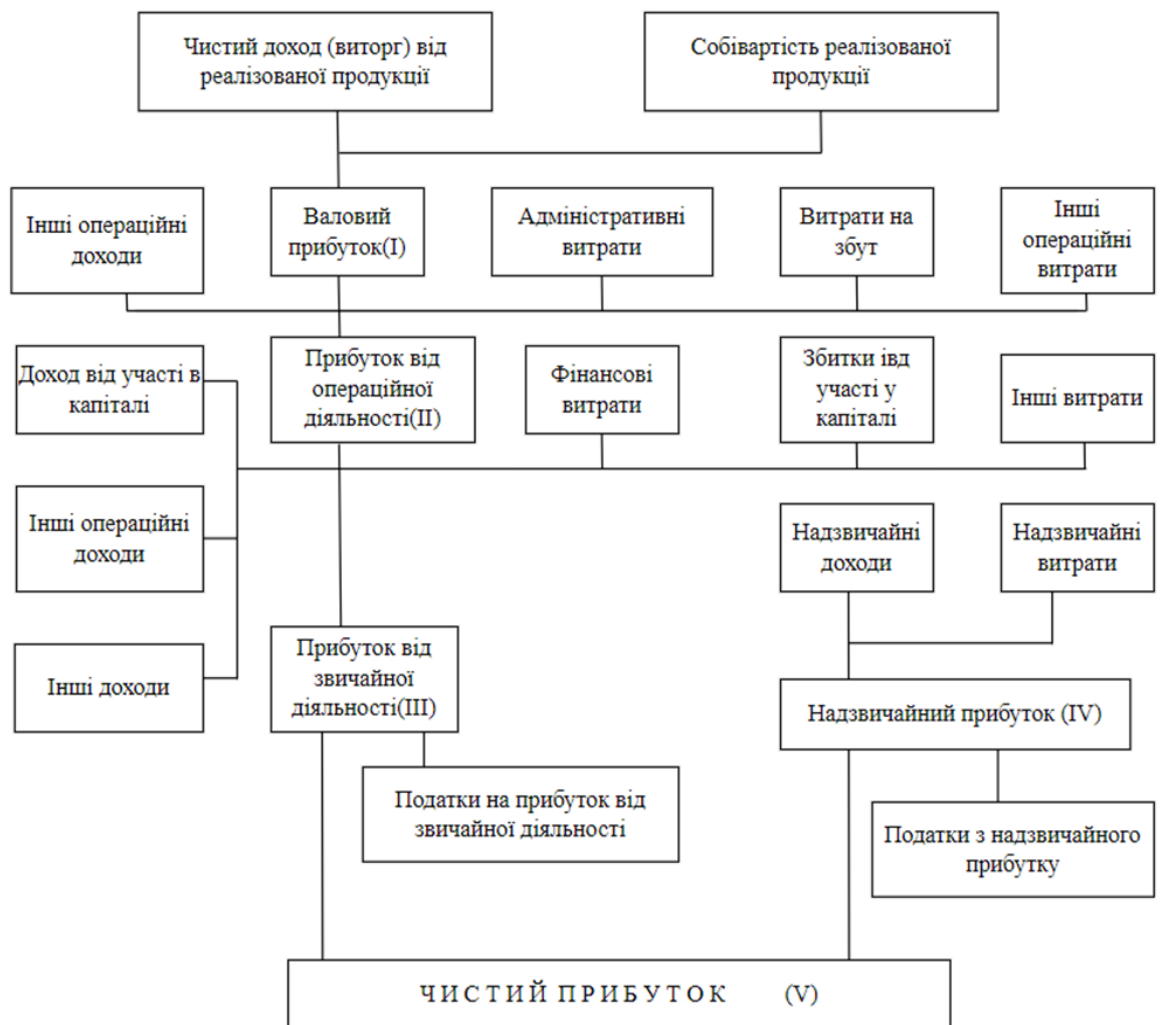

Рис. 1.4 – Формування чистого прибутку підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі [9, 21, 24]

Після підрахунку чистого прибутку на підприємстві проводяться остаточні розрахунки, преміювання працівників і інші виплати з прибутку.

Продовжуючи дослідження процесу формування прибутку наведемо визначення запропоноване Савицькою Г.В «формування прибутку – це безперервний процес, який складається з комплексу дій щодо забезпечення ув'язки (узгодження) доходів і витрат підприємства з метою отримання та максимізації їх позитивного сальдо» [8].

Позитивний фінансовий результат підприємство може отримати за допомогою використання певних технологій, які забезпечують підприємству отримання перевищення доходів над витратами (прогнозованими, очікуваними, фактичними). Технології формування прибутку охоплюють широкий спектр стратегій, інструментів та підходів, що використовуються підприємствами для максимізації їх фінансового результату. Схема технологій формування прибутку підприємств наведена на рис. 1.5.

Рис. 1.5 – Технології формування прибутку підприємств

Звичайно, основні технології формування прибутку підприємства можна класифікувати за чотирма напрямками: виробничі, фінансово-економічні, інформаційно-правові та управлінські. Розглянемо кожен з них детальніше:

– виробничі технології представляють автоматизація виробничих процесів для зменшення витрат на працю та збільшення продуктивності, а також впровадження новітніх технологій та обладнання для оптимізації виробничого процесу та підвищення якості продукції;

– фінансово-економічні технології спрямовані на забезпечення своєчасного достатнього фінансування діяльності підприємства, на

використання фінансових моделей та аналітичних інструментів для прогнозування прибутку та оцінки ризиків; управління оборотними коштами для оптимізації робочого капіталу та зменшення фінансових витрат;

– інформаційно-правові технології орієнтовані на використання спеціалізованих програм для обліку та аналізу фінансової звітності, що допомагає управлінцям приймати ефективні рішення; впровадження систем електронного документообігу та автоматизації бізнес-процесів для зменшення адміністративних витрат та підвищення ефективності роботи;

– управлінські технології включають використання систем управління виробництвом (Enterprise Resource Planning - ERP) для інтеграції всіх бізнес-процесів та оптимізації управління ресурсами, впровадження стратегічного та операційного управління для розробки та виконання стратегічних планів, що спрямовані на досягнення прибуткових цілей, застосування методів та інструментів управління якістю (Total Quality Management - TQM) для підвищення якості продукції та задоволення потреб споживачів.

Ці технології можуть використовуватися окремо або в поєднанні для оптимізації процесів формування прибутку та забезпечення стійкого фінансового результату підприємства.

1.2. Фактори формування, розподілу та використання прибутку підприємства

В сучасних умовах господарювання для підприємств однією з актуальних проблем є розгляд факторів, які впливають на величину прибутку. Обумовлюється це тим, що в даний час прибуток для комерційних організацій є головною метою, як для них самих, так і для суспільства, бо розмір фінансового результату впливає, насамперед, на розвиток підприємства, і формування бюджетів різних рівнів. У цьому зв'язку дуже важливо вивчати, що ж впливає на формування прибутку і які фактори його визначають.

За економічною сутністю прибуток визначає приріст економічної вигоди (корисності використання ресурсів) за певний період часу у грошовому виразі і є частиною вартості додаткового продукту, виробленого на конкретному підприємстві та реалізованого у складі товарної продукції. Тобто, прибуток – це позитивна різниця між доходами та витратами підприємства у грошовому виразі. У процесі своєї діяльності підприємство прагне до збільшення фінансового результату, прибутку, але існують зовнішні та внутрішні фактори, які можуть перешкоджати цьому. В результаті, якщо підприємство отримує позитивний фінансовий результат – це показник успішності та ефективної діяльності, інша ситуація може стати сигналом подальшого банкрутства. Причина такої ситуації – зниження попиту на продукцію, надмірно високі витрати тощо.

Фактори, що впливають на прибуток, численні і різноманітні. Обмежити їх досить важко. Всі фактори, що впливають на прибуток підприємства, поділяються на зовнішні і внутрішні, які відіграють важливу роль у формуванні, розподілі та використанні прибутку підприємства. До групи зовнішніх факторів, які не залежать від підприємства, належать:

- економічне середовище. Стан економіки, включаючи рівень ВВП, інфляцію, безробіття та інші макроекономічні показники, може впливати на обсяги продажів, ціни на входи та витрати на виробництво;

- ринкові умови. Конкуренція, зміни в попиті споживачів, тенденції ринку та інші фактори можуть впливати на цінову стратегію, обсяги продажів та здатність підприємства генерувати прибуток;

- податкова політика. Зміни в податковому законодавстві, ставки податків та інші податкові фактори можуть впливати на загальний рівень прибутку та розподіл прибутку між підприємством та державою;

- політичне середовище. Політична стабільність, урядова політика та регулювання можуть мати великий вплив на бізнес-середовище та можуть визначати умови, в яких підприємство працює та генерує прибуток;

– технологічні зміни. Швидкий розвиток технологій може впливати на виробничі процеси, продуктивність та конкурентоспроможність продукції, що може впливати на прибуток підприємства.

На формування прибутку, дуже впливають і залежать від діяльності підприємства внутрішні фактори, які полягають у:

– оптимізації виробничих процесів, зменшення витрат та підвищення продуктивності, що може позитивно впливати на прибуток підприємства;

– зростанні обсягу виробленої продукції на основі договірних умов, а також зниження її собівартості, підвищення якості продукції, покращення її асортименту;

– компетентності вищого керівництва.

Обидва типи факторів взаємодіють між собою та впливають на прибуток підприємства, адаптація до них та ефективне управління ними є ключем до успіху бізнесу.

Групу внутрішніх факторів можна умовно поділити на дві підгрупи: виробничі та невиробничі. Підгрупа виробничих факторів пов'язана з обсягом виробництва, його ритмічністю, науково-технічною та організаційно-технічною оснащеністю, якістю та асортиментом продукції. Дані фактори поділяються на два види: екстенсивні та інтенсивні.

Перший вид – екстенсивні чинники. Ці фактори відображають обсяг виробничих ресурсів, використання за часом цих ресурсів, а також непродуктивне використання ресурсів.

Другий вид – інтенсивні чинники. Ці фактори відображають ефективність використання ресурсів підприємства.

До групи невиробничих факторів відносяться постачальницько-збутова та природоохоронна діяльність, соціальні умови праці та побуту та ін.

Формування, розподіл та використання прибутку підприємства визначаються комплексом факторів, які включають економічні, фінансові, стратегічні та інші аспекти. Ось деякі з найважливіших факторів:

1. Обсяг продажів. Величина обсягу продажів напряду впливає на розмір прибутку підприємства. Чим більше продукції або послуг продано, тим більший може бути прибуток.

2. Витрати. Управління витратами грає ключову роль у формуванні прибутку. Ефективне управління операційними, адміністративними та іншими витратами може допомогти збільшити маржі прибутку.

3. Цінова стратегія. Встановлення оптимальних цін на продукцію або послуги важливе для забезпечення прибутку. Цінова політика повинна враховувати конкурентну ситуацію на ринку, вартість виробництва, споживчий попит та інші фактори.

4. Конкурентність. Умови конкуренції на ринку можуть впливати на рівень прибутку підприємства. Здатність ефективно конкурувати, виявляючи конкурентні переваги, може позитивно підвищити прибуток.

5. Стан економіки. Економічні умови, такі як стан ринку, інфляція, процентні ставки та інші макроекономічні фактори, можуть впливати на прибуток підприємства.

6. Стратегія розвитку. Стратегічні рішення щодо розширення бізнесу, введення нових продуктів чи послуг, розвитку нових ринків, що можуть впливати на прибуток.

7. Податкова політика. Податкові ставки та правила, що стосуються оподаткування прибутку, також впливають на його розподіл та використання.

8. Інвестиції. Рішення про вкладення прибутку у розвиток бізнесу, інвестиції у нові технології, розширення виробництва тощо, можуть відобразитися на майбутньому рівні прибутку.

9. Вимоги акціонерів. У випадку, якщо підприємство має акціонерну форму власності, прибуток також може розподілятися відповідно до вимог та очікувань акціонерів.

10. Стратегії фінансування. Фінансові стратегії, такі як вибір джерел фінансування (кредити, емісія акцій, реінвестування прибутку тощо), можуть впливати на розподіл та використання прибутку.

Схематично вплив на прибуток внутрішніх та зовнішніх факторів показано у вигляді рис. 1.6.

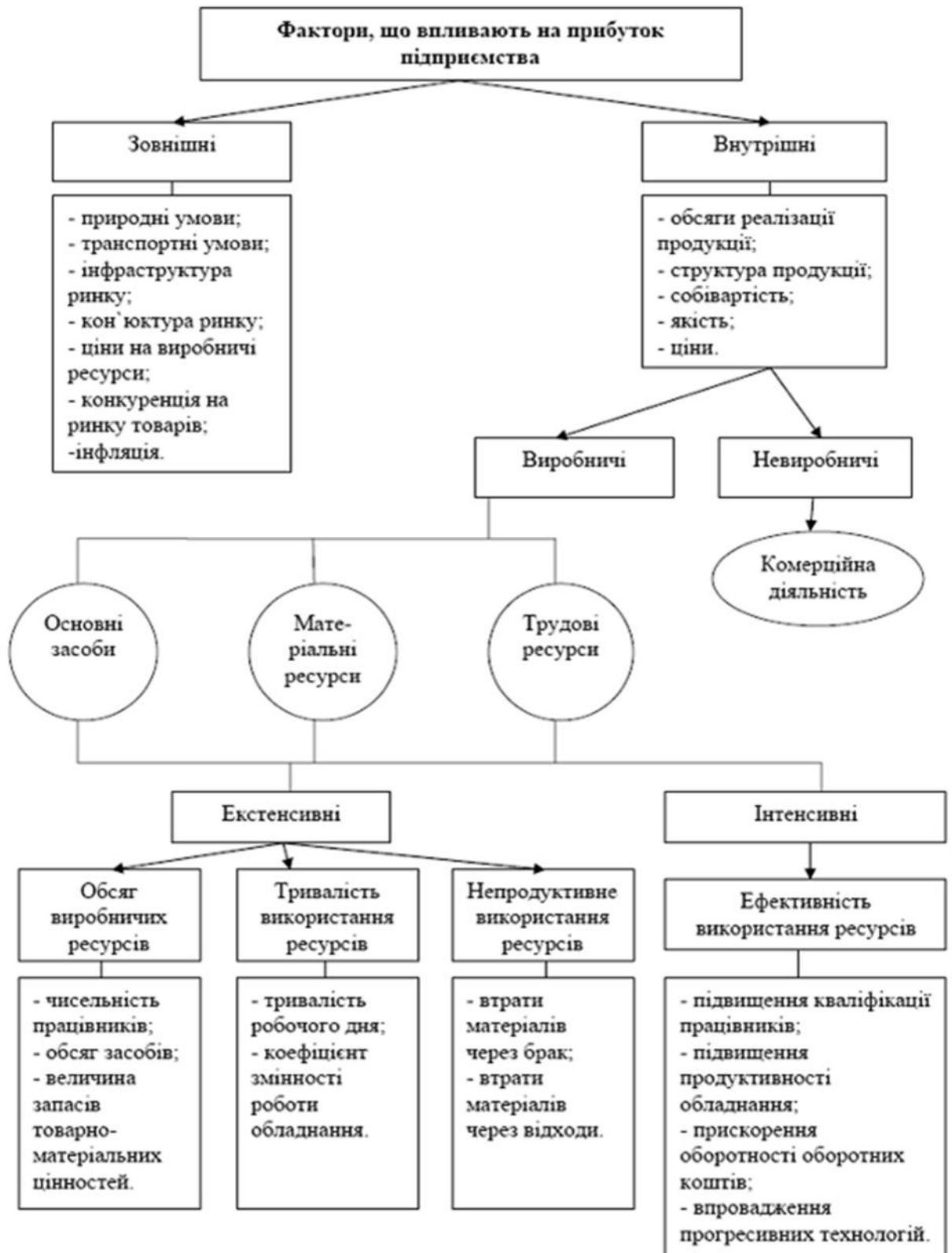

Рис. 1.6 – Фактори формування прибутку

Джерело: узагальнено автором на основі [25, 29, 31]

Ці фактори взаємодіють між собою і визначають стратегії формування, розподілу та використання прибутку підприємства з метою максимізації його значення для всіх зацікавлених сторін. При аналізі прибутку, а саме при з'ясуванні та визначенні причин, які впливають на найменшу зміну в структурі та кількості одержуваного підприємством доходу, необхідно насамперед звертати увагу на форму і фактори, що впливають на формування прибутку.

Таким чином, фактори впливу на прибуток, що розглядаються в якості умов, які забезпечують функціонування механізму управління прибутком, доцільно розглядати з позиції утворення, розподілу й використання прибутку, що відображає економічну сутність кругообігу капіталу підприємства, зумовленого концепцією безперервності діяльності підприємства.

1.3. Сутність прибутковості підприємства та методичні підходи до її аналізу

Теоретичні аспекти визначення прибутковості постійно привертали увагу дослідників. Про актуальність цієї проблематики свідчить наявність численних публікацій, таких зарубіжних та вітчизняних авторів як, І. Бернар та Ж.-К. Коллі, Р. Антонюк, Н. Зятюк, М. Огійчук, І. Бланк. та ін. Вони висловлювали різні, а іноді протилежні за своєю спрямованістю погляди.

Переходячи до проблем пов'язаних із формуванням поняття прибутковості, слід зазначити, що визначення прибутковості надається авторами по різному (табл.1.2).

Таблиця 1.2 – Підходи до визначення поняття «прибутковість»

Автори	Трактування
1	2
І. Бернар та Ж.–К. Коллі [18]	Прибутковість - це сукупність ознак, які дозволяють в той чи інший момент спрогнозувати рівень прибутку підприємства.
І. Козачок[29]	Прибутковість - це здатність підприємства генерувати прибуток і здійснювати рентабельну діяльність.
Н. Зятюк [14]	Прибутковість – це одержання доходу від інвестування коштів.

Продовження табл.1.2

1	2
Р. Антонюк [5]	Прибутковість – це стійке економічне явище, що проявляється як підтверджена здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної, так і всієї господарської діяльності, що полягає в перевищенні доходу над здійсненими витратами в розмірі достатньому для ефективного подальшого функціонування.
М. Огійчук [21]	Прибутковість – це вид ефективності, що характеризує результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки).
Л. Кучер [17]	Прибутковість – показник для зображення економічної ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Проаналізувавши існуючі погляди, щодо визначення сутності прибутковості, більш доцільно розкриває поняття «прибутковість» автор Р. Антонюк. Таким чином, бачимо неоднозначні підходи до трактування поняття «прибутковість» та пропонуємо власне визначення: прибутковість – це основний узагальнюючий показник фінансової діяльності підприємства, що характеризує ефективність використання всіх видів ресурсів.

Сутність прибутковості полягає в її здатності виміряти ефективність використання ресурсів підприємства та його здатність до генерації прибутку. Основна ідея полягає в тому, щоб зрозуміти, наскільки успішно підприємство перетворює свої ресурси (грошові, матеріальні, людські) в прибуток.

Отже, прибутковість є важливим показником для різних зацікавлених сторін, таких як інвестори, кредитори, власники та менеджмент підприємства. Інвестори цікавляться прибутковістю як показником потенційного доходу від інвестицій, в той час як кредитори оцінюють прибутковість для визначення спроможності підприємства виплатити свої борги.

Для власників прибутковість відображає ефективність управління підприємством та його здатність до забезпечення прибутковості.

Для менеджменту прибутковість є ключовим показником успішності стратегій та дій, які вони приймають для забезпечення рентабельності підприємства.

Сутність прибутковості полягає в тому, щоб виміряти ефективність та досягнення цілей підприємства в генерації прибутку, що є важливим фактором для його стійкості та успішності.

Прибутковість підприємства часто виражається у відсотках та розраховується як відношення чистого прибутку до загальних доходів підприємства.

Чистий прибуток – це різниця між загальними доходами підприємства та загальними витратами, включаючи витрати на виробництво, адміністративні витрати, податки тощо.

Тому, висока прибутковість свідчить про ефективне управління підприємством та його здатність генерувати прибуток, а низька може свідчити про проблеми в управлінні або конкурентних умовах.

Також, прибутковість підприємства є ключовим показником його фінансової стійкості та ефективності. Цей показник дозволяє оцінити, наскільки успішно підприємство використовує свої ресурси для генерації прибутку.

Важливо зазначити, що прибутковість може бути розглянута з різних точок зору:

1. Чиста прибутковість – це відношення чистого прибутку (прибуток після вирахування всіх витрат, включаючи податки та відсотки) до загальних доходів підприємства.

2. Операційна прибутковість – це відношення операційного прибутку (прибутку від основної діяльності без врахування витрат на фінансові операції та оподаткування) до загальних доходів.

3. Валова прибутковість – це відношення валового прибутку (виручка від продажу товарів або послуг без вирахування витрат на їх виробництво) до загальних доходів.

4. Чиста маржа – це відношення чистого прибутку до виручки від продажу товарів або послуг, що вказує на те, скільки кожної гривні виручки перетворюється на прибуток.

Прибутковість підприємства порівнюють з аналогічними показниками інших підприємств у тому ж секторі, а також з минулими даними підприємства, щоб зрозуміти його динаміку та тренди у часі. Це допомагає аналізувати фінансове становище підприємства та приймати стратегічні рішення.

Прибутковість виробничого підприємства характеризується абсолютними і відносними показниками. Абсолютний показник прибутковості – це сума прибутку або доходів. Відносний показник – рівень рентабельності. Рентабельність має кілька модифікованих форм залежно від того, які саме прибуток і ресурси (витрати) використовують у розрахунках.

Рентабельність підприємства - це показник, що відображає його здатність генерувати прибуток від своєї діяльності. Цей показник дуже важливий для оцінки фінансової стабільності та ефективності підприємства. Рентабельність може бути розрахована різними методами та мати різні види (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Показники визначення рентабельності виробничого підприємства [15]

Показник	Методика розрахунку
1	2
Рентабельність від активів	$P_{акт} = \frac{\Pi_з}{СА}$ $P_{акт} = \frac{\Pi_ч}{СА}$ де $\Pi_з$ – загальний прибуток підприємства за рік до його оподаткування та розподілу; $\Pi_ч$ – чистий прибуток підприємства за рік, тис. грн.; $СА$ – середньорічна вартість активів, тис. грн.
Рентабельність від власного капіталу	$P_{вк} = \frac{\Pi_ч}{K_в} * 100\%$ де $K_в$ – власний капітал підприємства.
Рентабельність від акціонерного капіталу	$P_{ак} = \frac{\Pi_ч}{K_{ст}} * 100\%$ де $K_{ст}$ – статутний капітал (номінальна вартість проданих акцій).
Валова рентабельність	$P_в = \frac{\Pi_в}{C_{рп}} * 100\%$ де $\Pi_в$ – валовий прибуток, тис. грн.; $C_{рп}$ – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.

Продовження табл. 1.3

1	2
Рентабельність від продажу продукції	$R_{PP}^{заг} = \frac{\Pi_3}{PP} * 100\% \quad R_{PP}^ч = \frac{\Pi_ч}{PP} * 100\%$ <p>де $R_{PP}^{заг}$ - загальна рентабельність від реалізації продукції, %;</p> <p>$R_{PP}^ч$ - чиста рентабельність від реалізації продукції, %;</p> <p>Π_3 - загальний прибуток підприємства від реалізації продукції, тис. грн.;</p> <p>PP – обсяг реалізованої продукції, тис. грн.;</p>
Рентабельність продукції	$R_{np}^{заг} = \frac{\Pi_3}{BC + BA + B3} * 100\% \quad R_{np}^{заг} = \frac{\Pi_3}{BB_3} * 100\%$ <p>де $R_{np}^{заг}$ - загальна рентабельність продукції, %; Π_3 - загальний прибуток підприємства за рік, тис. грн.;</p> <p>BC - виробнича собівартість продукції, тис. грн.;</p> <p>BA - адміністративні витрати, тис. грн.;</p> <p>B3 - витрати на збут продукції, тис. грн.; BB₃ - витрати на виробництво та збут продукції, тис. грн.</p>
Рентабельність від операційної діяльності	$P_{oo} = \frac{\Pi_{oo}}{OB} * 100\%$ <p>де Π_{oo} - прибуток від операційної діяльності, тис. грн.; OB - операційні витрати, тис. грн.</p>
Рентабельність від господарської діяльності	<p>а) для загальної оцінки ефективності підприємницької діяльності:</p> $P_{zd} = \frac{\Pi_{zd}}{OB} * 100\%$ <p>де Π_{zd} - прибуток від господарської діяльності, тис. грн.; OB - операційні витрати, тис. грн.</p> <p>б) щодо оцінки ефективності підприємницької діяльності для власника:</p> $P_{zd} = \frac{ЧП}{OB} * 100\%$ <p>де ЧП - чистий прибуток від господарської діяльності, тис. грн.; OB - операційні витрати тис. грн.</p>

Охарактеризуємо показники рентабельності:

1. Рентабельність від активів. Цей показник вимірює ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку. Розраховується як чистий прибуток, поділений на середній балансовий актив за період.

2. Рентабельність від власного капіталу. Цей показник вимірює ефективність використання власного капіталу підприємства. Розраховується як чистий прибуток, поділений на середній власний капітал за період.

3. Рентабельність від акціонерного капіталу. Цей показник вимірює, як добре підприємство використовує свій капітал та фінансові ресурси для генерації прибутку.

4. Валова рентабельність – це показник, що вимірює ефективність виробництва товарів або послуг підприємства, враховуючи всі затрати на виробництво, включаючи витрати на сировину, працю, енергію та інші виробничі витрати. Виразивши результат у відсотках, ми отримуємо відсоток, який показує, скільки чистого доходу залишається після врахування всіх витрат на виробництво. Валова рентабельність допомагає оцінити ефективність виробництва підприємства та його здатність до виробництва прибутку. Це важливий показник для аналізу фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

5. Рентабельність продукції – цей показник вимірює ефективність виробничої діяльності підприємства. Він вказує на те, наскільки прибутково виробляється конкретний товар або послуга. Рентабельність продукції може бути розрахована як відношення прибутку від продажу конкретної продукції до витрат на її виробництво.

6. Рентабельність від продажу. Цей показник вимірює ефективність маркетингової та збутової діяльності підприємства. Він вказує на те, наскільки прибутково реалізуються продукти чи послуги підприємства. Рентабельність продажу може бути розрахована як відношення прибутку від продажу до загального обсягу продажів.

7. Рентабельність від операційної діяльності – показник, який вимірює ефективність операційної діяльності підприємства, ігноруючи вплив фінансових операцій та оподаткування. Розраховується як прибуток від операційної діяльності, поділений на операційні витрати.

Ці показники допомагають аналізувати фінансову стабільність та ефективність діяльності підприємства і можуть використовуватися для порівняння з іншими підприємствами або для внутрішнього аналізу та прийняття управлінських рішень.

Рентабельність від продажів (обороту) безпосередньо залежить від витрат продукції, яку можна розкласти на наступні складові частини: трудомісткість, матеріаломісткість, фондомісткість.

Трудомісткість – це показник, що вказує на обсяг праці, який необхідно витратити на виготовлення одиниці товару або послуги. Трудомісткість може бути виміряна у часі (годинах, людино-годинах) або вартості (за годину роботи або за операцію). Зниження трудомісткості може сприяти зниженню виробничих витрат та підвищенню ефективності виробництва.

$$t = \frac{T}{Q} \quad (1.1)$$

де t – трудомісткість продукції;

T – кількість праці, витраченої у сфері матеріального виробництва;

Q – загальний об'єм зробленої продукції (валової продукції).

Матеріаломісткість – показник, який вимірює обсяг матеріалів, які необхідно використати для виготовлення одиниці товару або послуги. Включає в себе витрати на сировину, напівфабрикати, компоненти тощо. Зниження матеріаломісткості може призвести до скорочення витрат на закупівлю матеріалів та оптимізації їх використання.

$$M = \frac{V_m}{Q} \quad (1.2)$$

де M – рівень матеріаломісткості продукції;

V_m – загальний об'єм матеріальних витрат на виробництво продукції у вартісному вираженні;

Q – загальний об'єм зробленої продукції (як правило, валової продукції).

Фондомісткість вимірює обсяг основних засобів (обладнання, машини, транспортні засоби тощо), які необхідно використовувати для виробництва одиниці товару або послуги. Зниження фондомісткості може виявитися складніше, оскільки часто виробничий процес вимагає певного рівня капітальних вкладень, проте ефективне управління цими ресурсами може допомогти зменшити загальні виробничі витрати.

$$f = \frac{F}{Q} \quad (1.3)$$

де f – фондомісткість продукції;

F – середня вартість основних виробничих фондів;

Q – загальний об'єм зробленої продукції (валової продукції).

Врахування цих показників дозволяє керівництву підприємства ефективно управляти виробничими витратами та здійснювати стратегічне планування для підвищення конкурентоспроможності та прибутковості бізнесу.

Висновки до розділу 1

1. Існування різних точок зору та наукових дискусій щодо сутності та економічної природи прибутку свідчить про незавершеність змісту і суперечливий характер цієї категорії ринкових відносин, оскільки, з одного боку, він являє собою основний мотив підприємницької діяльності, а з іншого – на його величину впливає безліч чинників прямої та опосередкованої дії, у зв'язку з чим він є результатом тільки успішного та ефективного бізнесу і певною мірою являє собою винагороду за ризик, виражену у грошовій формі.

2. В даний час прибуток для комерційних організацій є головною метою, як для них самих, так і для суспільства, бо розмір фінансового результату

впливає, як на розвиток підприємства, так і формування бюджетів різних рівнів. У цьому зв'язку дуже важливо вивчати, що ж впливає на формування прибутку і які фактори його визначають. Причина, через яку проведення аналізу зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на формування прибутку, різко підвищується, полягає в тому, що в сучасних умовах ринкової економіки перед підприємствами стоїть завдання в обґрунтуванні своїх технічних рішень та планів, що стосуються їх господарської діяльності, як у довгостроковому, так і короткостроковому періодах. Сукупність показників, що включають кінцеву діяльність підприємства, характеризують формування та розподіл прибутку.

3. Прибутковість являє собою спроможність економічного суб'єкта забезпечити отримання прибутку від фінансових та інших видів ресурсів у виробництво та здійснення підприємницької (виробничо-комерційної) діяльності. Прибутковість є основною метою підприємств, що функціонують в ринкових умовах і головним критерієм ефективності господарювання, який дає можливість вимірювати його прибутковість з різних позицій.

4. Різноманітність показників рентабельності свідчить про альтернативність пошуку шляхів її підвищення за допомогою застосування методів фінансового аналізу, розчленування загальних показників динаміки і виявлення рівня прямого та опосередкованого впливу на об'єкт чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, які знаходяться у взаємозв'язку і включають ціни на ресурси і продукцію, обсяг використання ресурсів і виробництва продукції, а також об'єднання показників у групи рентабельності продукції, рентабельності капіталів (активів) та власних грошових коштів.

5. Розрахунок рентабельності дозволяє керівництву підприємства здійснювати ефективні управлінські рішення, надавати переваги досягненню конкурентних переваг та забезпеченню стійкого фінансового стану підприємства.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «ЛІОН ІНВЕСТ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Ліон Інвест» (далі ТОВ «Ліон Інвест») є багатопрофільним будівельним підприємством, яке надає комплекс послуг з виготовлення малих архітектурних форм (МАФ). Підприємство пропонує повний комплекс послуг щодо спорудження будівель різного призначення з використанням металоконструкцій: проектування, виготовлення конструкцій, монтаж, а також генеральний підряд та організацію будівництва.

Основний вид діяльності підприємства – будівництво та реконструкція будинків та офісних приміщень. Також підприємство спеціалізується на ремонті приміщень медичних установ – лікарень, лабораторій і стоматологічних кабінетів.

ТОВ «Ліон Інвест» виконує весь спектр проектно-будівельних робіт від розробки концепції проекту до здачі об'єкту в експлуатацію.

Творчий колектив складається з професіоналів з багаторічним досвідом роботи, які забезпечать гарантовану високу якість, надійність та ефективну реалізацію проектів різної складності.

Місією ТОВ «Ліон Інвест» полягає у забезпеченні Дніпропетровського регіону високоякісними будівельними послугами широкого асортименту на основі чесної конкуренції з іншими виробниками.

Сьогодні ТОВ «Ліон Інвест» пропонує споживачеві більше 50 видів металевих виробів та будівельних послуг. Серед них будівельні металоконструкції; металоформи; опори ЛЕП; щоглові конструкції радіо передавальних центрів; сертифіковані металеві двері; кіоски-зупинки тощо.

Основними видами діяльності ТОВ «Ліон Інвест» є виконання:

- будівельних робіт, робіт зі зведення несучих та огорожувальних конструкцій будівель та споруд, монтажу інженерних і транспортних мереж;
- будівельно-монтажних робіт по ремонту основного і допоміжного обладнання на промислових підприємствах та об'єктах соціальної сфери;
- виготовлення каркасів будівель (споруд, колон, вітражів, віконних перекриттів, воріт);
- обслуговування конструкцій (сходи, майданчики, огорожі), листових конструкцій (ємностей, баків, резервуарів, діафрагми і мембран, перекриттів великопротітних будівель та споруд); технологічних конструкцій і нестандартного устаткування (повітрянагрівачів, скрубєрів, пиловловлювачів); металоконструкцій елементів вантажних залізничних вагонів, а саме планок контактних, планок фрикційних, пружин зовнішніх і внутрішніх візків Ханіна, пороги дверей напіввагонів.

Також, підприємство надає цілий ряд будівельних послуг: будівництво котеджів; монтаж септиків з бетонних кілець; інженерні комунікації; промисловий демонтаж будівель; загальні демонтажні роботи; земляні роботи, влаштування внутрішніх інженерних систем будівель; оздоблювальні роботи; покрівельні роботи; демонтаж висотних будівель, знесення, демонтаж монолітних будинків, демонтаж металоконструкцій, заводів; монтаж металевих і залізобетонних конструкцій тощо.

Різноманітність послуг доповнюється багатоваріантністю виготовлення виробів малих архітектурних форм, які залежать від замовлення конкретного споживача. Виготовлення виробів малих архітектурних форм відповідає основним вимогам:

- за площею (без обмежень);
- по кількості ступенів відкриття (1, 2 або 3);
- за формою контурів (прямі або фігурні).

За бажанням клієнта форми можуть бути інших параметрів.

Організаційна структура ТОВ «Ліон Інвест» наведена на рис.2.1.

Рис. 2.1 – Організаційна структура ТОВ «Ліон Інвест»

Як видно з рис.2.1, підприємство має лінійно-функціональний тип будови організаційної структури.

Лінійно-функціональна організаційна структура є однією з найпоширеніших форм організаційного управління. Вона базується на принципі єдності керівництва і підпорядкування, де вищий рівень керівництва видає директиви нижчим рівням, а нижчі рівні виконують їх.

У цій структурі існує чітка ієрархія, де кожен працівник має визначені обов'язки і повноваження. Основна функція виконавців полягає у виконанні завдань, що стосуються їхніх функціональних обов'язків.

У такій структурі є функціональні підрозділи, такі як відділ маркетингу, фінансовий відділ, виробничий відділ. Кожен з цих відділів керується своїм керівником і має відповідних спеціалістів.

Переваги такої структури включають чітку лінію влади та відповідальності, спрощення управління та координації. Однак вона може

бути менш гнучкою у порівнянні з іншими типами структур, особливо коли потрібна швидка реакція на зміни в середовищі.

Завдяки широкому асортименту продукції, який представлений понад 50 моделями металевих виробів та будівельних робіт, дотриманню строків поставок, зразковій культурі обслуговування та гнучкій системі цін, продукція підприємства користується попитом у будівельній промисловості, у приватних підприємців і населення.

Аналіз діяльності підприємства потрібно розпочинати з вивчення різних аспектів, щоб отримати повний обсяг інформації. Спочатку необхідно проаналізувати обсяги виробництва та реалізації продукції. Основні завдання аналізу обсягу виробництва та реалізації продукції можуть включати:

- прогнозування попиту. Оцінка та прогнозування обсягу попиту на продукцію в майбутньому допомагає планувати виробництво та ресурси;

- оптимізація виробничих потужностей. Аналіз обсягів виробництва допомагає визначити, наскільки ефективно використовуються виробничі потужності. Це може включати оцінку потреби у розширенні виробництва або зменшенні місткості;

- планування виробничих потреб. На основі аналізу обсягів виробництва можна розробити план поставок сировини та матеріалів, необхідних для виробництва продукції;

- управління запасами. Аналіз обсягів виробництва і реалізації допомагає визначити оптимальні рівні запасів, щоб уникнути надмірного запасу або нестачі продукції;

- оцінка ринкової конкурентоспроможності. Аналіз обсягів виробництва та реалізації дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство задовольняє попит на свою продукцію порівняно з конкурентами.

Ці завдання допомагають підприємству керувати виробництвом та реалізацією продукції з метою досягнення стратегічних цілей, таких як збільшення прибутковості, зменшення витрат та збільшення ринкової частки.

Проведемо аналіз обсягу виробництва продукції ТОВ «Ліон Інвест» за 2021-2023 роки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Аналіз обсягу виробництва продукції за 2021-2023 роки, тис. грн.

Асортиментна позиція	Роки			Відхилення (+/-)			
	2021	2022	2023	2022/2021		2023/2022	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Будівельні метало-конструкції	59830,94	71229,9	97859,20	11398,96	19,1	26629,30	37,4
Металоформи	29915,47	33240,62	30581,00	3325,15	11,1	-2659,62	-8,0
Балки хребтові	44873,21	52235,26	79510,60	7362,05	16,4	27275,34	52,2
Балки бічні	63570,38	75978,56	91743,00	12408,18	19,5	15764,44	20,7
Стійки металеві серії TTS FLS	26176,04	37989,28	55045,80	11813,24	45,1	17056,52	44,9
Шафи металеві серії TTS WL	33654,91	47486,6	48929,60	13831,69	41,1	1443,00	3,0
Профіль для гіпсокартонних систем	44873,21	52235,26	73394,40	7362,05	16,4	21159,14	40,5
Виготовлення гібів елементів з гліссажних труб	22436,6	33240,62	48929,60	10804,02	48,2	15688,98	47,2
Профіль по DIN 18182:2018	14957,74	23743,3	36697,20	8785,56	58,7	12953,90	54,6
Обслуговуючі конструкції	3739,434	9497,32	6116,20	5757,89	154,0	-3381,12	-35,6
Технологічні конструкції	3739,434	9497,32	12232,40	5757,89	154,0	2735,08	28,8
Інші МАФ	26176,04	28491,96	30581,00	2315,92	8,8	2089,04	7,3

За даними табл. 2.1. спостерігається позитивна тенденція зростання обсягу виробництва продукції у 2021-2023 роках. Майже за всіма асортиментними позиціями, крім металоформ та обслуговуючих конструкцій, у даному періоді простежується зростання обсягу виробництва у вартісному виразі.

Важливе місце в системі економічних показників підприємства займає собівартість продукції.

Собівартість продукції виробничого підприємства – це сукупність витрат, пов'язаних з виробництвом конкретного товару або послуги. Це

включає в себе всі прямі і непрямі витрати, пов'язані з придбанням сировини, оплатою праці, енергією, амортизацією обладнання, витратами на управління та іншими витратами, які безпосередньо відносяться до виробництва.

Прямі витрати – це витрати, які можна безпосередньо пов'язати з конкретною одиницею продукції, такі як сировина, оплата праці працівників, витрати на виробничі матеріали.

Непрямі витрати – це витрати, які не можна однозначно віднести до конкретної одиниці продукції, але вони все ще необхідні для виробництва. Наприклад, витрати на загальне управління, оренду приміщень тощо.

Аналіз виробничої собівартості ТОВ «Ліон Інвест» наведено в табл.2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз собівартості продукції ТОВ «Ліон Інвест»

Статті витрат	2022 р		2023 р		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+/-	%
Сировина та матеріали	351394,47	88,61	326664,97	87,12	75270,5	21,4
Компоненти	7574,35	1,91	9256,16	1,89	1681,8	22,2
Паливо (природний газ)	1387,97	0,35	2350,77	0,48	962,8	69,4
Електроенергія	5353,60	1,35	7101,29	1,45	1747,7	32,6
Пар промисловий	79,31	0,02	146,92	0,03	67,6	85,2
Інші енергоресурси	237,94	0,06	293,85	0,06	55,9	23,5
Пакувальні матеріали	3013,88	0,76	3868,98	0,79	855,1	28,4
Заробітна плата	9795,11	2,47	11949,75	2,44	2154,6	22,0
Відрахування до соціальних фондів	3767,35	0,95	4603,59	0,94	836,2	22,2
Цехові витрати	13959,02	3,52	23507,71	4,8	9548,7	68,4
Собівартість продукції	396563,0	100	389744,0	100	- 6819,0	1,7

З наведеної таблиці видно зростання суми витрат на виробництво продукції та зміна в їх структурі. Спостерігається зменшення питомої ваги матеріальних витрат та компоненти в структурі виробничої собівартості та зростання питомої ваги інших статей витрат. Загалом, виробнича собівартість зменшилася у 2023 році на 6819 тис. грн. відповідно до 2022 року. Це

відбулося за рахунок зменшення витрат на сировину і матеріали.

Узагальнені економічні показники ТОВ «Ліон Інвест» представлені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Економічні показники діяльності ТОВ «Ліон Інвест» за 2021-2023 роки

Найменування показника	2021 р	2022 р	2023 р	Відхилення			
				Абс. 2022/2021	Відн. 2022/2021	Абс. 2023/2022	Відн. 2023/2022
Товарна продукція, тис.грн	457283,0	487984,0	626872,0	30701,0	6,7	138888,0	28,5
Виручка від реалізації продукції, тис.грн	345670,4	438169,0	460853,0	92498,6	26,8	22684,0	5,1
Середня вартість основних виробничих фондів, тис.грн	151937,1	151538,5	151109,1	-398,6	-0,26	-429,4	-0,28
Собівартість продукції, тис. грн	305675,0	396563,0	389744,0	90888,0	29,7	-6819,0	-1,7
Чисельність працівників, осіб	1398	1386	1358	-12	-0,9	-28,0	-2,0
Чистий прибуток, тис.грн	11309,5	16182,0	8899,0	4872,5	43,1	-7283,0	-45,01
Витрати на 1 грн. товарної продукції, грн	88,4	90,5	84,6	2,1	2,4	-5,9	-6,5
Продуктивність праці, тис.грн/осіб	327,1	352,1	461,6	25,0	7,6	109,5	31,1
Рентабельність продукції, %	3,69	4,08	1,82	0,39	-	-2,3	-
Фондовіддача, грн	3,01	3,22	4,15	0,21	6,97	0,93	28,88
Фондомісткість, грн	0,33	0,31	0,24	-0,02	-6,06	-0,07	-22,58

За даними табл. 2.3. видно, що підприємство з року в рік набирає темпи зростання обсягів виробництва продукції. У 2023 році обсяг виробництва зріс в порівнянні з 2022 роком на 28,5%, а виручка від реалізації на 5,1%.

Собівартість продукції знизилась на 6819,0 тис.грн. або на -1,7%. Підтвердженням зростання ефективності виробництва є зменшення витрат на 1 грн. товарної продукції на 6,5%. У зв'язку з тим, що чисельність персоналу за даний період мала незначні зміни (-2%), а обсяг виробництва товарної продукції зріс на 28,5% спостерігається зростання показника виробленої продукції одним працівником, який збільшився на 107,8 тис. грн. / чол. або на 31,5%.

Позитивним моментом діяльності підприємства є зростання фондоддачі основних фондів та зменшення фондомісткості продукції, так фондоддача у 2023 році склала 4,15 грн., що перевищує показник 2022 року на 0,93 грн. Фондомісткість продукції у 2023 році дорівнювала 0,24 грн, що менше показника минулого року на 0,07 грн.

Проте, не зважаючи на усі позитивні тенденції пов'язані із зростанням вищенаведених показників, чистий прибуток підприємства має тенденцію до зменшення, так у 2023 році і становить 8899 тис. грн., що на 45% менше фінансового результату отриманого за 2022 рік. Зменшення прибутку у 2023 році відбулося з причини зростання інших витрат від звичайної діяльності.

2.2. Аналіз формування прибутку підприємства

Основною метою аналізу формування прибутку на підприємстві є пошук причин, що вплинули на зміну прибутку, визначення напрямів збільшення прибутку. Для цього необхідно вивчити структуру прибутку, визначити джерела його формування.

Для досконалого вивчення аналізу реалізації продукції і відповідного аналізу формування прибутку, необхідно дослідити динаміку прибутку, оцінити фактори, що обумовлюють його величину та визначити достатність прибутку для вирішення завдань виробничого та соціального розвитку підприємства. Основні документи, які дають інформацію для аналізу та вивчення формування прибутку є наступні джерела інформації:

- форма № 1 «Баланс»;
- форма № 2 «Звіт про фінансові результати роботи».

Аналіз формування прибутку проводиться поетапно. На кожному етапі розглядається певний фактор впливу на накопичення прибутку. Прибуток - це частина чистого доходу, який одержують суб'єкти господарювання після реалізації продукції. Кількісно вона представляє собою різницю між виручкою та повною собівартістю реалізованою продукції.

У процесі аналізу формування прибутку використовуються наступні основні показники :

- валовий прибуток;
- прибуток від операційної діяльності;
- собівартість продукції;
- чистий прибуток.

Проведемо аналіз формування прибутку на досліджуваному підприємстві. У табл. 2.4 представлені показники прибутку ТОВ «Ліон Інвест» за 2021-2023 роки. З допомогою цієї інформації можна визначити основні джерела формування прибутку.

Таблиця 2.4 – Аналіз формування прибутку ТОВ «Ліон Інвест», тис.грн.

Показники	2021 р	2022 р	2023 р	Зміна показника 2023/2021	Темпи росту, % 2023/2021
Виручка від реалізації (товарів, робіт, послуг)	345670,4	438169,0	460853,0	115182,6	33,3
Собівартість реалізації товарів, робіт, послуг	305675,0	396563,0	389744,0	84069	27,5
Валовий прибуток	39995,4	41606,0	71109,0	31114	77,8
Фінансовий результат від операційної діяльності	21768,3	25968,0	46158,0	24389,7	112,0
Чистий прибуток	11309,5	16182,0	8899,0	-2410,0	-21,3

За даними таблиці видно, що у зв'язку із нарощуванням виробничої діяльності підприємства у 2023 році спостерігається зростання виручки від реалізації продукції порівняно з 2021 роком на 33,3%. Менші темпи зростання

собівартості відносно виручки за аналізований період, призводять до зростання валового прибутку підприємства на 77,8% та фінансових результатів від операційної діяльності на 112%. Проте, звичайна діяльність підприємства була не такою ефективною, за її результатами спостерігається зменшення фінансового результату, що впливає на скорочення чистого прибутку підприємства на -21,3% (-2410,0 тис.грн.), який на кінець 2023 року становить 8899 тис.грн. Отже, як видно підприємство працює стабільно, але динаміка чистого прибутку підприємства за 2021-2023 рр. має тенденцію до зменшення.

Проаналізував динаміку економічних показників діяльності ТОВ «Ліон Інвест», що формують прибуток, було визначено такі внутрішні чинники, як обсяг випуску продукції в натуральному вираженні та собівартість продукції, які впливають на прибуток підприємства.

Нам відомо з табл. 2.3, що у ТОВ «Ліон Інвест» собівартість одиниці продукції у 2021 р. становила 88,4 грн. Враховуючи, що динаміка собівартості продукції знижувалася за аналізований період і в 2023 р. склала 84,6 грн, то в 2022 р. цей показник збільшився відповідно до 2021 р. на 2,3% і 2,1 грн. Цьому могло сприяти підвищення вартості матеріалів, прискорення темпів інфляції, ослаблення курсу національної валюти і, як результат, подорожчання імпортованих матеріалів тощо.

Розрахуємо вплив фактора «собівартості продукції» за формулою 2.1:

$$\Delta C = (C_1 : TP_1 - C_0 : TP_0) \times TP_1 \quad (2.1)$$

де C_0, C_1 – собівартість продукції відповідно за попередній та звітний періоди;

TP_0, TP_1 – товарна продукція відповідно за попередній та звітний періоди.

Проведемо розрахунки ТОВ «Ліон Інвест»:

$$\Delta C = (389744,0 : 460853,0 - 396563 : 438169) \times 460853 = 27651,0 \text{ тис.грн}$$

Таким чином, внаслідок збільшення такого чинника, як «собівартість» прибуток знизився у 2023 р. на 27651,0 тис.грн

Далі розрахуємо вплив фактора «обсяг продукції» на зміну прибутку, за формулою 2.2:

$$\Delta\Pi = (\text{ТП}_1 - \text{ТП}_0) - \Delta\text{ТП}_c \times R_0 \quad (2.2)$$

де $\Delta\Pi$ – зміна прибутку від виробництва під впливом чинника «обсяг продукції».

Підставимо у формули показники підприємства з урахуванням того, що ціни у 2023 р. підвищилися на 10%:

$$R_0 = 8899 : 460853 = 0,02;$$

$$\Delta\text{ТП}_c = 460853 - (40853 : 0,2) = 458548,7 \text{ тис.грн};$$

$$\Delta\text{ТП}_c = ((460853 - 438169) - 458548,7) \times 0,02 = -435864,7 \text{ тис.грн.}$$

В результаті, можна зробити висновок про те, що підвищення цін, не допомогло підприємству збільшити прибуток.

Розрахуємо, як збільшення ціни вплинуло на прибуток, для цього показник зміни вартості товарної продукції за рахунок зміни цін на продукцію ($\Delta\text{ТП}_c$) помножимо на рентабельність (R_0):

$$\Delta\Pi_c = 458548,7 \times 0,02 = 9170,9 \text{ тис.грн.}$$

Отже, бачимо, що підвищення ціни продукції не допомогло підприємству збільшити прибуток, оскільки зниження випуску товару має більший вплив.

Результати проведеного факторного аналізу зведемо до табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Вплив внутрішніх чинників на формування прибутку ТОВ «Ліон Інвест» за 2023 р.

Показники	Сума, тис.грн.	Частка впливу факторів, %
Зміна прибутку від виробництва товарної продукції	472686,6	100
У тому числі за рахунок: Зміни собівартості	27651,0	5,8
Зміна обсягу виробництва	435864,7	92,2
Зміна ціни на продукцію	9170,9	2,0

Таким чином, в результаті факторного аналізу ми бачимо, що найбільший вплив на формування прибутку ТОВ «Ліон Інвест у 2023 р., є зміна обсягу виробництва продукції. Через зменшення цього показника прибуток знизився на 435864,7 тис. грн. та 92,2% відповідно. Збільшення собівартості знизило прибуток на 27651,0 тис.грн. та 5,8% відповідно. Як бачимо, зростання цін на 10% не допомогло підприємству збільшити прибуток або, хоча б, вийти на рівень 2022 р. В наслідок зростання індексу цін підприємство отримало 9170,9 тис. грн.

На сьогоднішній день існує безліч практично застосовних заходів, що дозволяють збільшити обсяг одержуваного прибутку. У зв'язку з цим існує необхідність у вивченні проблем формування прибутку та пошук їх вирішення.

Шляхи вдосконалення формування прибутку підприємства можна звести до наступних основних груп:

- впровадження системи планування прибутку та рентабельності, усунення недоліків в інформаційному та методичному забезпеченні;
- підвищення ефективної діяльності пошуку факторів формування прибутку та рентабельності:

1) робота щодо збільшення обсягів виробництва продукції, робіт, послуг. Крім явного ефекту збільшення обсягів продажів підприємство отримує і додатковий економічний ефект, за рахунок зниження частки умовно-постійних витрат у кожній одиниці продукції;

2) заходи щодо оптимізації витрат. При зниженні витрат, що не вплине на якість продукції та зміну ціни у підприємства збільшується маржа, або підприємство може знизити ціну з метою залучення нових споживачів;

3) вдосконалення асортименту і якості продукції та послуг. Високоякісна продукція дозволяє:

– вигравати на підвищенні цін, і навіть дає можливості збільшення тієї категорії продукції, що приносить більше прибутку;

– ефективний розподіл прибутку та використання ресурсів.

Одним із найбільш синтетичних, а може й безальтернативних показників ефективності використання ресурсного потенціалу виробництва й реалізації виробленої продукції є показник рентабельності. Методика розрахунку рентабельності представлена в додатку Б.

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Ліон Інвест» показано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз показників рентабельності ТОВ «Ліон Інвест» за 2021 – 2023 роки

Показник	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Рентабельність продажів	3,0	3,4	1,5	0,4	-1,9
Рентабельність власного капіталу	12,4	15,1	5,1	2,7	-10,1
Рентабельність активів	8,4	8,3	3,2	-0,1	-5,1
Рентабельність виробничого капіталу	8,6	8,5	3,4	-0,1	-5,1
Рентабельність продукції	7,1	6,5	8,2	-0,6	1,7

Згідно з розрахунками наведеними у табл. 2.6. динаміка показників рентабельності підприємства показує аналогічну тенденцію з динамікою прибутку. Найбільші показники рентабельності були отримані у 2022 р. Так, рентабельність продажів у 2022 році склала 3,4 %, це означає, що на 1 грн. вкладену в основну діяльність підприємства, підприємство отримує майже

4 коп. прибутку. Рентабельність власного капіталу склала 15,1 %, що свідчить про ефективне використання власного капіталу підприємства. Рентабельність загального капіталу (рентабельність активів) у 2022 році дорівнює 8,3 %, це означає, що кожна гривня активів підприємства приносить 0,08 грн. прибутку. Проте, у зв'язку з скороченням чистого прибутку підприємства у 2023 році, показники рентабельності за даний період мають тенденцію до зменшення, так рентабельність продажів скоротилася до 1,5%, рентабельність власного капіталу – до 5,1%, рентабельність активів – до 3,2%. Необхідно зазначити, що за весь проаналізований період, показники рентабельності є досить малими для виробничого підприємства і свідчать про необхідність покращення ефективності використання ресурсів.

2.3. Оцінка фінансових коефіцієнтів підприємства

В умовах ринку надзвичайно велике значення має знання фінансового становища підприємства в кожний даний момент. З цією метою використовуються різноманітні коефіцієнти, що характеризують ефективність використання фінансових ресурсів.

Щоб оцінити фінансові коефіцієнти підприємства, зазвичай аналізують такі показники, як ліквідність, платоспроможність, фінансова стабільність, прибутковість тощо.

Аналіз фінансових коефіцієнтів – це процес оцінки фінансового стану підприємства на основі різних показників, які вимірюються за допомогою коефіцієнтів. Основні кроки, які зазвичай включає в себе аналіз:

1. Збір фінансової інформації. Починається зі збору фінансової звітності підприємства, такої як баланс, звіт про прибутки та звіт про готовність.

2. Розрахунок коефіцієнтів. Фінансові коефіцієнти розраховуються на основі фінансової інформації, що була зібрана. Це може включати кілька коефіцієнтів, таких як ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість тощо.

3. Порівняння з іншими підприємствами або стандартами галузі. Отримані значення коефіцієнтів порівнюються з аналогічними показниками інших підприємств у тій же галузі або зі стандартами галузі. Це допомагає з'ясувати, чи відповідає фінансовий стан підприємства середньому рівню галузі.

4. Інтерпретація результатів. Отримані результати аналізу оцінюються з точки зору фінансової стійкості, ризику та ефективності управління. Це допомагає виявити сильні та слабкі сторони підприємства.

5. Висновки та рекомендації. На основі аналізу робиться висновок про фінансовий стан підприємства та розробляються рекомендації щодо можливих покращень або корекцій.

Цей процес допомагає керівництву підприємства та зацікавленим сторонам краще розуміти фінансовий стан підприємства, виявляти потенційні проблеми та розробляти стратегії для їх вирішення.

Розглянемо кілька ключових фінансових коефіцієнтів, які можуть бути використані для оцінки фінансового стану підприємства:

- коефіцієнт ліквідності, який визначає здатність підприємства виконувати свої поточні зобов'язання. Зазвичай використовують коефіцієнт поточної ліквідності і коефіцієнт швидкої ліквідності;
- коефіцієнт покриття відсоткових витрат показує, наскільки прибуток доцільно використовувати для покриття відсотків за кредитами;
- коефіцієнт заборгованості, який розраховується як співвідношення між власним та запозиченим капіталом підприємства;
- коефіцієнт обертання запасів, дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості – ці коефіцієнти вказують на ефективність управління запасами та взаєморозрахунками з контрагентами.

Економічною сутністю фінансової стійкості підприємства є забезпечення його запасів і витрат різними видами джерел фінансування.

Фінансова стійкість підприємства характеризується співвідношенням власного й залученого капіталу.

До групи показників фінансової стійкості відносяться:

– коефіцієнт автономії (власний капітал до загальних активів) – вказує на ступінь залежності підприємства від власних коштів. Чим вище значення, тим більша фінансова стійкість, нормативного значення $K_{\text{авт.}} \geq 0,5$;

– коефіцієнт фінансової незалежності (відношення власного та позичкового капіталу) – показує відношення між власним та запозиченим капіталом. Високе значення вказує на велику незалежність від зовнішніх фінансових джерел. Нормативне значення складає $K_{\text{нез.}} \leq 0,5$;

– коефіцієнт маневреності капіталу (нормативне значення $K_{\text{м.}} \geq 0,5$) показує наскільки мобільні власні джерела засобів з фінансової точки зору;

– коефіцієнт фінансового леверіджу (ризик) показує, що ризик підприємства дуже високий, адже значна можливість невиконання підприємством, у разі банкрутства, своїх зобов'язань, нормативне значення якого складає $K \leq 0,5$.

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства наведемо в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «Ліон Інвест»

Показники	Роки		
	2021	2022	2023
Коефіцієнт автономії	0,68	0,55	0,62
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,32	0,45	0,38
Коефіцієнт маневреності	0,37	0,40	0,54
Коефіцієнт фінансового леверіджу (ризик)	0,48	0,83	0,61

За результатами табл.2.7 бачимо, що коефіцієнт автономії показує, що частка власного капіталу у загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність у 2021 році склала приблизно 68%, протягом 2022-2023 рр.

спостерігається зменшення значення даного показника і на кінець 2023 р. він становить 0,62 (62%). Зменшення коефіцієнта автономії свідчить про погіршення фінансової стійкості підприємства. Проте даний коефіцієнт на підприємстві залишається в межах нормативного значення.

Коефіцієнт фінансової незалежності показує, що частка позикових коштів у фінансуванні підприємства зростає. Так у 2021 році діяльності вона склала 32%, а протягом наступних років зросла до 38%. Зростання коефіцієнта відбулося за рахунок збільшення позикових зобов'язань. На даному підприємстві коефіцієнт знаходиться у межах нормативного значення.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує наскільки мобільні власні джерела засобів з фінансової точки зору. Протягом 2022-2023 рр. коефіцієнт різко зростає за рахунок збільшення залученого капіталу, це є поганим сигналом, що свідчить про значне погіршення звичайної діяльності підприємства через зменшення власних джерел фінансування. У 2023 році значення даного коефіцієнту становить 0,54 що перевищує нормативне значення даного показника.

Коефіцієнт фінансового леверіджу (ризик) показує, що ризик цього підприємства дуже високий, адже значна можливість невиконання підприємство у разі банкрутства своїх зобов'язань.

Коефіцієнт фінансового ризику, показує, що на кожному 1 грн. власних засобів, вкладених в активи підприємства, приходиться на позикові в 2021 рік – 4,8 грн., в 2022 – 8,3грн., в 2023 р. – 6,1 грн.

Ці показники перевищують своє нормативне значення – це свідчить, що ризик цього підприємства зростає, бо зростає можливість банкрутства у разі невиконання підприємством своїх зобов'язань.

Збільшення коефіцієнта у 2023 році відбулося через збільшення позикового капіталу підприємства.

Баланс являється абсолютно ліквідним якщо має місце така ситуація:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4$$

Проаналізуємо показники ліквідності підприємства (табл.2.8).

Таблиця 2.8 – Аналіз коефіцієнтів ліквідності ТОВ «Ліон Інвест»

Показники	Роки		
	2021	2022	2023
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,02	0,34
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,23	1,09	1,57
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,83	1,51	1,93

З табл. 2.8 бачимо, що коефіцієнт абсолютної ліквідності є одним з основних показників ліквідності підприємства. Частина поточних зобов'язань, яка може бути погашена негайно, у 2021 році складає 0,03 (3%), у 2022 році – 0,02, а у 2023 році зростає до 0,34. Збільшення показника на 0,33 пунктів протягом 2023 року відбувається за рахунок збільшення грошових коштів в іноземній валюті. Показник на кінець 2023 року відповідає нормативному значенню, яке становить 0,09 – 0,2 для вітчизняних підприємств.

Коефіцієнт швидкої ліквідності. Допустиме значення коефіцієнту – 0,7 – 0,8. Даний коефіцієнт на підприємстві складав 1,23 у 2021 року, протягом 2022-2023 років коефіцієнт знизився до 1,09 та зріс до 1,57 внаслідок збільшення більш ліквідних активів підприємства.

Коефіцієнт поточної ліквідності найбільшого значення набуває протягом 2023 року діяльності підприємства і складає 1,93, що на 0,42 пункти більше ніж протягом 2022 року, ріст показника відбувся за рахунок перевищення темпів зростання поточних активів над поточними зобов'язаннями. Відповідно до загальноприйнятих стандартів вважається, що даного коефіцієнта має бути в межах від 1,0 до 2,0. На підприємстві даний показник протягом трьох періодів відповідає нормативному значенню, це дає можливість зробити висновок, що упродовж трьох років поточні активи підприємства були вищі за поточні зобов'язання, отже підприємство може у разі необхідності розраховатися за своїми поточними зобов'язаннями.

Проведемо аналіз показників ділової активності підприємства (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Аналіз коефіцієнтів ділової ліквідності ТОВ «Ліон Інвест»

Показники	Роки	
	2022	2023
Коефіцієнт оборотності активів	2,9	2,6
Коефіцієнт оборотності запасів	12,8	13,2
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	35,8	47,4

Коефіцієнт оборотності активів показує, як ефективно підприємство використовує свої активи для генерації прибутку. Протягом років, що аналізувались, повний цикл виробництва і обігу на підприємстві відбувся близько 2,9 – 2,6 разів, це і призвело до відповідного ефекту у вигляді прибутку, який протягом даного періоду має тенденцію до зменшення.

Коефіцієнт оборотності запасів вказує на швидкість обертання запасів і ефективність їх використання. У 2023 році діяльності підприємства запаси підприємства зробили більше 13,2 оборотів, що на 0,4 обороту більше ніж у попередньому році діяльності.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості визначає швидкість збору коштів від клієнтів. Протягом 2022 року діяльності підприємства дебіторська заборгованість перетворюється у кошти приблизно 35,8 рази, а протягом 2023 року – 47,4 рази, тобто підприємство скорочує строк для розрахунку своїм партнерам.

Не зважаючи на прибуткову діяльність підприємства ТОВ «Ліон Інвест» керівництву потрібно провести детальний фінансовий аналіз стану підприємства з метою визначення переліку активів (будівель, споруд, обладнання), які не задіяні у виробничому процесі та можуть бути продані або здані в оренду. Це дасть додаткові кошти для розрахунків з кредиторами та значно зменшить у цілому затрати по підприємству на утримання таких об'єктів.

Тобто підприємство має вжити ряд заходів з вибору основного

асортименту продукції, визначення виробничого потенціалу для виробництва, кількості працівників.

Висновки до розділу 2

1. ТОВ «Ліон Інвест» є багатопрофільним будівельним підприємством, яке надає комплекс послуг з виготовлення малих архітектурних форм (МАФ). Підприємство пропонує повний комплекс послуг щодо спорудження будівель різного призначення з використанням металоконструкцій: проектування, виготовлення конструкцій, монтаж, а також генеральний підряд та організацію будівництва. Організаційна структура підприємства має лінійно-функціональний тип управління.

2. Одним з базових чинників, які впливають на прибутковість підприємства є: виручка від реалізації продукції та зростання фондівіддачі основних фондів, яка за звітний період збільшилась на 0,96 грн. і склала 4,08 грн. Усі розраховані показники ліквідності свідчать про платоспроможність підприємства. Погіршення використання ресурсів підприємства, швидкість обороту усіх мобільних засобів підприємства протягом 2022-2023 років діяльності підприємства знижується, що є негативним моментом та показує погіршення ефективності використання оборотних активів.

3. У зв'язку з скороченням чистого прибутку підприємства у 2023 році, показники рентабельності за даний період також скоротилися: рентабельність продажів до 1,5%, рентабельність власного капіталу – до 5,1%, рентабельність активів – до 3,2%. Це свідчить про погіршення ефективності використання ресурсів підприємства у звітному періоді.

4. В ході факторного аналізу впливу факторів, що формують прибуток було встановлено, що варто знайти шляхи зниження собівартості продукції та рекомендується збільшити обсяг продукції, що випускається ТОВ «Ліон Інвест».

РОЗДІЛ 3
ВДОСКОНАЛЕННЯ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ
ТОВ «ЛІОН ІНВЕСТ»

3.1. Сутність та характеристика проєктних заходів

Економічний розвиток підприємства – це процес поліпшення його економічних показників та загального фінансового стану. Він включає в себе зростання виробничих можливостей, підвищення ефективності використання ресурсів, збільшення обсягів продажів і прибутку, впровадження інновацій та розвиток нових ринків.

Економічний розвиток підприємства забезпечується через стратегічне планування, ефективне управління та постійний моніторинг зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на його діяльність.

Зробивши аналіз техніко – економічних показників діяльності ТОВ «Ліон Інвест» за декілька років бачимо, що підприємство має інерційний характер розвитку. Це означає, що результати минулих рішень, інвестиції та структури продовжують впливати на розвиток підприємства в майбутньому, навіть якщо вони вже не є найбільш оптимальними.

Інерційний розвиток може бути як позитивним, так і негативним:

– позитивний аспект забезпечує стабільність і передбачуваність, що може бути важливим для довгострокового планування та підтримки певного рівня продуктивності;

– негативний аспект може перешкоджати інноваціям і гнучкості, що необхідні для адаптації до швидкозмінюваних ринкових умов.

Для подолання негативних аспектів інерційного розвитку важливо:

1. Постійно оцінювати ефективність поточних стратегій та процесів.
2. Бути відкритим до змін і інновацій.

3. Інвестувати в модернізацію виробництва та навчання і розвиток персоналу, щоб підготувати їх до нових викликів.

Антиінерційний розвиток – це підхід до управління та розвитку підприємства, який активно протидіє інерційним тенденціям і орієнтується на постійні зміни, інновації та адаптацію до нових умов. Антиінерційний розвиток спрямований на те, щоб підприємство не тільки встигало за змінами, а й випереджало їх, ставши лідером у своїй галузі. Тому, для підвищення прибутковості підприємства запропоновано методичний підхід до формування чинників впливу на прибуток на основі антиінерційної факторної моделі (рис. 3.1).

Рис. 3.1 – Антиінерційна факторна модель розвитку прибутковості підприємства

Джерело: розробка автора на основі [9;23;28]

Антиінерційна факторна модель – це концептуальна рамка, яка використовується для аналізу та управління процесами розвитку підприємства, зосереджуючись на факторах, що стимулюють зміни та інновації, а не підтримують статус-кво. Сутність цієї моделі полягає у визначенні, аналізі та використанні ключових факторів, які можуть позитивно впливати на розвиток підприємства, протидіючи інерційним тенденціям.

Основні компоненти антиінерційної факторної моделі включають:

1. Ідентифікація ключових факторів. Визначення внутрішніх і зовнішніх факторів, що можуть сприяти антиінерційному розвитку. Це можуть бути технологічні інновації, зміни в ринкових умовах, соціальні тренди, нові регуляторні вимоги тощо.

2. Аналіз впливу факторів. Оцінка того, як кожен з визначених факторів впливає на різні аспекти діяльності підприємства. Це включає оцінку ризиків і можливостей, пов'язаних із впровадженням нових технологій або ринкових стратегій.

3. Розробка заходів протидії інерції. Створення планів і програм, що спрямовані на впровадження змін і інновацій. Це можуть бути інвестиції в нові технології, розробка нових продуктів, навчання персоналу тощо.

4. Прогнозування поведінки визначеного чинника на рівень прибутковості підприємства за розробленою методикою, що враховує антиінерційність розвитку.

5. Постійний моніторинг за зміною впливу фактора на рівень прибутковості підприємства.

6. Проведення аналізу впроваджених змін щодо їх ефективності та коригування впливу фактора до нових даних і результатів.

Антиінерційні зміни часто вимагають активної підтримки з боку керівництва підприємства. Це включає готовність до прийняття ризиків і інвестицій у довгострокові проекти.

Антиінерційність запропонованої поетапної методики полягає в тому, що для розрахунків беруться тільки ті періоди (роки), протягом яких забезпечувались позитивні зрушення.

В умовах науково-технічного прогресу підприємства постійно оновлюють та модернізують засоби виробництва і створюють технології які є більш продуктивними та менш енергозатратними.

На базі фінансового-господарського аналізу діяльності ТОВ «Ліон Інвест» прийняте рішення про розробку й реалізацію проекту розширення асортименту продукції підприємства. Проект передбачає створення виробництва залізобетонних дорожніх відбійників на базі одного з підрозділів підприємства, залучення необхідних кредитних ресурсів на оренду устаткування і організацію повного виробничого комплексу «під ключ».

Для виробництва залізобетонних дорожніх відбійників необхідно оновити існуючу технологічну лінію підприємства. Науково-виробничою компанією запропонована інноваційна технологія по виробництву дорожніх відбійників. Технологія орієнтована на випуск вібропресованих збірних дорожніх блоків на базі автоматичної лінії «ГЕВІТ-БЛОК».

Переваги даної технології:

- висока продуктивність (при циклі формування 40 с, за 8 годин – 90 м дорожнього блоку або 180 м половини блоку);
- завдяки тому, що розподільчі блоки збираються зі збірних елементів, це дозволяє робити плавні повороти будь-яких радіусів на дорогах;
- металоємність знижена у два рази, за рахунок відмови від металоформ;
- витрати арматури у три рази менші.

Конструктивно вібропрес призначений для формування каменів бетонних стінових, блоків бетонних для збірно-монолітних перемичок, плит бетонних тротуарних, виробів для облаштування автодоріг й інших виробів, виготовлення яких можливо методом вібропресування.

Виробнича потужність технологічної лінії по виготовленню залізобетонних відбійників складає 50 штук за 8 годин. Згідно паспорту

технологічного процесу тривалість процесу роботи обладнання в єдиному циклі складає 6 годин, відповідно виробнича потужність складає 37 штук за зміну. Виробнича потужність підприємства на рік з урахуванням кількості робочих днів з графіком роботи в 1 зміну становить 9250 одиниць. Отже прогнозований обсяг реалізації з урахуванням виробничих можливостей ТОВ «Ліон Інвест» становить 8000 штук дорожніх відбійників, що на 25 % забезпечує потреби ринку у даній продукції в Дніпропетровській області. Вартість проєкту – 900000 грн.

В подальшому передбачається щорічне зростання збуту на 5 - 10 %.

Технічна характеристика вібропресу «ГЕВІТ-БЛОК» показана у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Технічні характеристики вібропресу «ГЕВІТ-БЛОК»

Найменування	Од. вим.	Характеристика
Габаритні розміри: - довжина; - ширина; - висота	мм	10500; 2580; 3540
Маса	т	17,2
Розмір технологічного піддону	мм	1350x870x45
Максимальний розмір формувальної зони	мм	1200x820
Вібратор	шт	Один із чотирма дебалансними валами
Кількість та споживана потужність електродвигунів	кВт	11 x 4
Привід пуансона	-	Гідравлічний, з об'ємним регулюванням
Привід траверс матриці	-	Гідравлічний, синхронізований
Привід затиску матриці	-	Пневматичний
Ємність бункера суміші	м ³	1,5
Параметри пневмосистеми: - робочий тиск; - витрата повітря	атм. м ³ /хв.	не менш 4 не менш 2,5
Загальна встановлена потужність електродвигунів	кВт	100
Кількість обслуговуючого персоналу	осіб	6-7

Для виробництва залізобетонних дорожніх відбійників необхідний алюмінієвий профіль, цемент, пісок, щебінь, суперпластифікатор та вода. Саме ціна цих складових і визначає вартість конструкцій (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Вартість матеріалів на виготовлення 1 відбійника

Матеріали	Затрати	Ціна за од., грн.	Сума, грн.
Цемент (кг)	512	1,1	563,0
Пісок (кг)	570	0,06	34,05
Щебінь (фракція)	1	100	100,0
Суперпластифікатор (л)	4	10	40,0
Вода (л)	180	5,73	1,03
Арматура (кг)	3,5	1,5	5,25
Всього	-	-	744,33

Фінансування поточної діяльності складається з трьох основних груп витрат: загальногосподарських; загальновиробничих; заробітної плати адміністративно-господарського та виробничого персоналу.

Кількість промислово-виробничого персоналу, яка необхідна для забезпечення роботи цеху з виробництва залізобетонних відбійників складає 15 осіб та місячний фонд заробітної плати складе 142297 тис. грн.

Для основних виробничих робітників передбачається 2-х бригадний 1 змінний графік з тривалістю зміни 8 годин і безперервним робочим тижнем. Всі інші категорії промислово-виробничого персоналу працюють в одну зміну тривалістю 8 годин з двома вихідними днями – суботою і неділею.

Склад і розмір загальногосподарських витрат наведений в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Склад і розмір загальногосподарських витрат

Статті витрат	Сума, тис. грн.
1	2
Допоміжні сировина і матеріали	34,7
Інструменти і хозінвентар	10,0

Продовження табл.3.3

1	2
Доставка сировини	15,0
Доставка комплектуючих матеріалів	5,5
Інші послуги перевізників (охорона, страхування)	15,0
Поточний ремонт устаткування із залученням сторонніх організацій	30,0
Поточні ремонти і роботи, не пов'язані з устаткуванням	27,8
Витрати на освітлення, опалення виробничих цехів, а також вода на побутові потреби	36,7
Очищення води	3,0
Витрати на придбання вітчизняних запасних частин для устаткування	1,0
Спецодяг, взуття і засоби індивідуального захисту	12,5
Інші витрати	20,5
Разом	211,7

Найбільшу питому вагу в структурі загальногосподарських витрат складають витрати на допоміжні матеріали (16,4%) та комунальні витрати (17,3%). В цілому розмір загальногосподарських витрат становить 211,7 тис.грн.

Загальновиробничі витрати наведені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Склад і розмір загальновиробничих витрат

Статті витрат	Сума, тис. грн.
Юридичні і аудиторські послуги	6,0
Навчання персоналу	2,0
Ремонт і обслуговування ПК і комп'ютерних мереж	5,0
Заробітна плата АУП та службовців	17,5
Послуги зв'язку	15,0
Інші витрати	10,5
Разом	69,4

У системі економічних показників виробничого підприємства собівартості належить одне з визначальних місць, тому що вона:

– значною мірою відображає результати виробничогосподарської діяльності;

– служить одним з основних елементів, що визначають прибуток і рівень рентабельності;

– відображає характер використання матеріальних ресурсів, робочої сили, рівня керівництва підприємством, рівня культури і праці;

– є найважливішим показником при визначенні ефективності інвестицій у нову техніку, технології, організацію виробництва й інших рішень НТП.

Значиме місце в системі формування витрат належить їх класифікації за калькуляційними статтями витрат на один виріб.

Калькуляція собівартості виготовлення залізобетонного дорожнього відбійника наведена в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Калькуляція собівартості продукції (проектний обсяг виробництва 8000 од./рік)

Калькуляційні статті	Витрати	
	На одиницю продукції	На проектний обсяг виробництва
	сума, грн.	сума, тис. грн.
1. Сировина	729,0	5832,00
2. Допоміжні матеріали	15,0	120,00
Разом статті 1;2	744	5952,00
3. Електроенергія	1,8	14,40
4. Вода	0,7	5,60
Разом статті 3;4	2,5	20,00
5. Основна заробітна плата виробничих робітників	4,58	36,6
6. Додаткова заробітна плата виробничих робітників, 10 %	0,46	3,6
7. Відрахування з заробітної плати до фондів	5,04	40,32
Разом статті 5;7	3,66	29,2
8. Заробітна плата інженерно-технічних працівників	0,60	4,80
9. Додаткова заробітна плата ІТР робітників, 10 %	0,06	0,50
10. Відрахування із заробітної плати до фондів	0,24	1,90
11. Витрати на розвиток виробництва	2,00	16,00
12. Витрати на утримання та експлуатацію устаткування (без амортизації)	1,2	9,6
13. Амортизація виробничого устаткування	1,06	8,4
14. Цехові витрати	5,16	41,3

Продовження табл.3.5

Разом цехова собівартість	755,31	6038,7
15. Загальногосподарські витрати	21,17	169,3
Всього: виробнича собівартість	776,48	6208,0
16. Загальновиробничі витрати	6,94	56,0
Собівартість продукції	783,0	6264,0

Залежно від мети планування та обсягу витрат, які враховуються в табл. 3.5 розраховано цехову собівартість, яка відображає витрати на виробництво продукції в межах структурного підрозділу підприємства, виробничу собівартість – витрати на виробництво продукції в межах підприємства та повну (комерційну) собівартість продукції, яка відображає спільні витрати виробничої собівартості, адміністративних витрат та витрат на збут.

Тобто, повна собівартість продукції складається з суми прямих та накладних витрат. Прямі витрати на виробництво продукції складаються з витрат на сировину, матеріали, електроенергію та заробітної плати промислово-виробничого персоналу. За розрахунками сума прямих витрат складає 750 грн./од. продукції, а на проєктний обсяг виробництва – 6000 тис. грн. (95,8 %). Накладні витрати у собівартості продукції складають відповідно 4,2 %. Накладні витрати включають загальновиробничі, адміністративні та інші витрати, які розподіляються на всі вироблені товари або надані послуги. Накладні витрати враховуються при розрахунку повної собівартості продукції, що дозволяє визначити реальну рентабельність виробництва.

Загальні витрати, структуровані за переліком робіт наведені в табл. 3.6.

Таблиця 3.6 – Витрати інвестиційного проєкту нової продукції, грн.

Підготовчі роботи	Сума
Оцінка наявного устаткування та встановлення потреб у додатковому устаткуванні	7300
Закупівля додаткового устаткування	600000
Транспортування устаткування	17800
Всього	625100
Роботи по впровадженню	
Ремонтні роботи по підготовці цеху	34000

Продовження табл. 3.6

Встановлення та монтаж устаткування	10600
Пуско-налагодочні роботи	12500
Тестування та випробування устаткування	5800
Всього	62900
Підбір персоналу	
Встановлення вимог до персоналу	2400
Розробка штатного розкладу	2200
Перепідготовка персоналу	5400
Всього	10000
Співпраця з постачальниками сировини	
Пошук та вибір постачальників сировини та матеріалів	2500
Укладання угод з постачальниками	2700
Закупівля сировини та матеріалів	200000
Всього	205200
Підготовка до збуту готової продукції	
Пошук споживачів продукції та укладання угод	4000
Узгодження умов транспортування та збуту	2800
Всього	6800
Разом	900000

Табл. 3.6 свідчить про те, що для реалізації проекту необхідна сума у розмірі 900000 грн. Для обґрунтування досяжності обсягу цільового прибутку розрахуємо точку беззбитковості.

Точка беззбитковості – це обсяг виробництва або продажів, при якому виручка підприємства дорівнює його сукупним витратам, тобто підприємство не має ні прибутку, ні збитків. Це важливий показник для оцінки мінімального рівня діяльності, необхідного для покриття всіх витрат.

Точка беззбитковості допомагає визначити мінімальний обсяг продажів, необхідний для виживання підприємства, допомагає керівникам приймати рішення щодо ціноутворення, оптимізації витрат та інвестицій у виробництво, а також використовується для планування та прогнозування обсягів виробництва і продажів.

Розрахунок і аналіз точки беззбитковості є важливим фінансовим інструментом, який сприяє ефективному управлінню підприємством та досягненню його фінансових цілей.

Точку беззбитковості в натуральному виразі розрахуємо за формулою:

$$Q_{\text{ТБ}} = \frac{V_{\text{пост}}}{\text{Ц}_{\text{од.прод}} - V_{\text{зм.од.прод}}}, \quad (3.1)$$

де $\text{Ц}_{\text{од.прод.}}$ – ціна одиниці продукції, грн.;

$V_{\text{зм.од.прод.}}$ – змінні витрати на одиницю продукції, грн.

Точку беззбитковості в грошовому виразі розрахуємо за формулою:

$$T_{\text{б.}} = Q_{\text{ТБ}} \times \text{Ц}_{\text{од.прод.}} \quad (3.2)$$

де $Q_{\text{ТБ}}$ – точка беззбитковості в натуральному виразі, од.;

$\text{Ц}_{\text{од.прод.}}$ – ціна одиниці продукції, грн.;

$V_{\text{зм}}$ – змінні витрати на весь обсяг продажу за період часу, грн.

Запас фінансової міцності – це показник, який демонструє, на скільки фактичний обсяг продажів перевищує точку беззбитковості. Він показує, наскільки можна зменшити обсяги продажів до того, як компанія почне зазнавати збитків. Це важливий показник, який допомагає оцінити рівень ризику компанії.

Формула для розрахунку запасу фінансової міцності в грошовому виразі:

$$\text{ЗФМ} = V_{\text{факт.}} - T_{\text{б.}} \quad (3.3)$$

де ЗФМ – запас фінансової міцності, грн.;

$V_{\text{факт.}}$ – фактичний обсяг продажів, грн.;

$T_{\text{б.}}$ – точка беззбитковості, грн.

Високий запас фінансової міцності свідчить про значний рівень захищеності від збитків, що дозволяє підприємству витримати тимчасове зниження продажів без серйозних фінансових проблем. Використовується для планування бізнесу, встановлення цілей і прогнозування фінансових результатів.

Розрахунок цих показників наведемо у вигляді табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Розрахунок точки беззбитковості та запасу фінансової міцності за проектом

Параметр	Вихідні данні		Розрахунок
Точка беззбитковості в натуральному виразі	$V_{\text{пост}}$	19500	$Q_{\text{тб}} = 19500 / 10 = 1950$ од.
	$V_{\text{зм}}$	750	
	$\text{Ц}_{\text{од. прод}}$	850	
Запас фінансової міцності	$V_{\text{факт.}}$	6800000	$ЗФМ = 6800000 - 1657500 = 5142500$ грн. або 75,6%
Точка беззбитковості в грошовому виразі	$\text{Ц}_{\text{од. прод}}$	850	$T_{\text{б.}} = 1950 \times 850 = 1657500$ грн.
	$Q_{\text{тб}}$	19500	

З табл. 3.7 бачимо, що проектний обсяг реалізації забезпечить ТОВ «Ліон Інвест» отримання цільового прибутку. Запланований обсяг продажу 8000 одиниць перевищує точку беззбитковості (1950 одиниць), що носить позитивний характер. Отже, точка беззбитковості в грошовому виразі для ТОВ «Ліон Інвест» становить 1657500 грн. Це означає, що підприємству необхідно отримати виручку в розмірі 1657500 грн, щоб покрити всі свої витрати і не зазнати збитків. Запас фінансової міцності підприємства становить 5142500 грн. або 75,6 %. Це означає, що обсяг продажів може знизитися на 75,6 % від фактичного рівня, перш ніж підприємство почне зазнавати збитків.

3.2. Шляхи підвищення прибутковості підприємства

Оцінювання прибутковості підприємства має здійснюватися за такими принципами як збалансованість ризиків, пристосування до потреб ринку,

гнучкість та самозабезпечення, платоспроможність, рентабельність та ефективність капіталовкладень, оцінки доцільності інвестицій, врахування стратегічних цілей та перспектив та визнання передбачуваності впливу зовнішніх факторів.

Оцінку доцільності інвестицій здійснюємо на підставі розрахунків основних критеріїв ефективності капіталовкладень. З цією метою необхідно визначити майбутні грошові потоки, які генерує проєкт протягом часу його існування.

При цьому чисті приведені грошові потоки розраховуємо за традиційною схемою. У випадку традиційної схеми у якості показника дисконту будемо використовувати вартість позикового капіталу (28 %). Дані для розрахунку ефективності проєкту наведені в табл. 3.8.

Таблиця 3.8 – Дані для розрахунку ефективності проєкту

Найменування статті	Сума
Загальний обсяг фінансування, грн.	900000
Напрямок фінансування:	
основні засоби, грн.	750000
оборотні засоби, грн.	150000
Джерела фінансування:	
власні кошти, грн.	300000
кредит, грн.	600000
річний процент, %	28
Термін дії проєкту	5 років
Обсяг реалізації продукції:	
у перший рік, шт.	8000
з 2-го року щорічне зростання	на 1%
Ціна одиниці продукції	
у перший рік, грн.	850
з 2-го року по 5-рік зростання	на 1%
Змінні витрати на одиницю продукції., грн.	750
Постійні витрати за рік, грн.	195000
Залишкова вартість	10%

При розрахунку чистих грошових потоків, у якості показника дисконту використовується вартість позикового капіталу.

Коефіцієнт дисконтування – це ставка відсотка, яку використовують для приведення майбутніх грошових потоків до їхньої теперішньої вартості. Його застосовують у фінансовому аналізі, інвестиційному плануванні та оцінці проєктів для визначення поточної вартості майбутніх доходів або витрат. Коефіцієнт дисконтування зазвичай базується на ставці відсотка, яка може бути ставкою по позиках, очікуваною доходністю інвестицій або ставкою капіталізації.

Приведення майбутньої вартості до теперішньої здійснюється за допомогою наступної формули:

$$PV = \frac{FV}{(1+r)^n}, \quad (3.4)$$

де PV – теперішня вартість (Present Value);

FV – майбутня вартість (Future Value);

r – коефіцієнт дисконтування (discount rate);

n – кількість періодів.

Коефіцієнт дисконтування широко застосовується у таких методах:

1. Чиста приведена вартість (NPV) – визначення різниці між теперішньою вартістю грошових потоків та початковими інвестиціями. Розраховується за формулою:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{C_t}{(1+r)^t}, \quad (3.5)$$

де C_t – грошовий потік в період t (може бути як позитивним, так і негативним);

- r – ставка дисконтування;
- t – період часу (в роках);
- n – загальна кількість періодів.

2. Індекс прибутковості (PI), є фінансовим показником, що використовується для оцінки привабливості інвестиційного проєкту. Він допомагає визначити, чи варто інвестувати в проєкт, порівнюючи його очікувані доходи з витратами. Індекс прибутковості розраховується як відношення приведеної вартості майбутніх грошових потоків проєкту до початкових інвестиційних витрат.

$$PI = \frac{NPV+I}{I}, \quad (3.6)$$

- де PI – індекс прибутковості;
- NPV– чиста теперішня вартість;
- I – інвестиції проєкту.

Індекс прибутковості може мати наступні значення та інтерпретації:

- $PI > 1$, проєкт вважається прибутковим і варто його прийняти, оскільки очікувані доходи перевищують витрати;
- $PI = 1$, проєкт знаходиться на межі беззбитковості, і рішення про інвестицію може залежати від додаткових факторів;
- $PI < 1$, проєкт вважається збитковим і не рекомендується до реалізації, оскільки витрати перевищують очікувані доходи.

3. Дисконтований період окупності проєкту (DPP). Даний показник дає можливість знайти точку беззбитковості проєкту в якій чиста теперішня вартість проєкту перетворюється з негативної в позитивну та розраховується за наступною формулою:

$$DPP = \frac{\sum_{n=0}^{n=t} IC_n}{PV_m} \quad (3.7)$$

де PV_m – середня арифметична теперішня вартість чистого грошового потоку за роки дії проєкту без урахування здійснених інвестицій.

Розрахунки ефективності інвестиційного проєкту та його прибутковості представлені в табл. 3.9.

Таблиця 3.9 – Розрахунки ефективності інвестиційного проєкту

Найменування статті	1-й рік	2-й рік	3-й рік
Загальний обсяг фінансування, грн.	900000		
Власні кошти, грн.	300000		
Кредитні кошти, грн.	600000		
Вкладення в основні засоби, грн	750000		
Вкладення в оборотні засоби, грн	150000		
Обсяг реалізації, шт.	8000	8160	8320
Ціна од. прод., грн.	850	858,50	867,00
Обсяг реалізації, грн.	6800000	7005360	7213440
Змінні витрати на од. прод., грн.	750	750	750
Сумарні змінні витрати, грн.	6000000	6120000	6240000
Постійні витрати (за рік), грн.,	195000	195000	195000
Залишкова вартість капітало-вкладень	-	-	75000
Амортизація	225000	225000	225000
Прибуток до сплати податків	380000	465360	553440
Податки	87400	107032,8	127291,2
Чистий прибуток	292600	358327,2	426148,8
Грошові потоки до випл. осн. боргу	517600	583327,2	651148,8
Виплата осн. частини боргу	0	0	0
Вивільнені оборотні кошти			150000

Продовження табл. 3.9

Чистий грошовий потік	517600	583327,2	651148,8
Дисконтований чистий грошовий потік	404375,0	356034,67	310491,94
Чиста теперішня вартість (NPV)			170901,6
Індекс прибутковості (PI)			1,2
Дисконтований період окупності (DPP)			1,5

З табл.3.9 бачимо, що у нашому випадку індекс прибутковості $PI > 1 = 1,2$ грн./грн., проєкт є прибутковий. Дисконтований період покриття інвестицій складає півтора року, що вважається доцільним.

Розрахунок чистого грошового потоку від реалізації проєкту здійснено за допомогою табл. 3.10.

Таблиця 3.10 – Розрахунок чистої теперішньої вартості

Рік	0	1	2	3
Чистий грошовий потік, тис. грн.	-900000	517600	583327,2	651148,8
Коефіцієнт дисконтування	1,000	0,781	0,610	0,477
Дисконтований чистий грошовий потік, тис. грн.	-900000	404375,0	356034,7	310491,9
Чиста теперішня вартість (NPV), тис. грн.	-900000	-495625,0	-139590,3	170901,6

Як бачимо, у нашому проєкті чиста теперішня вартість $NPV > 0$ і становить 170901,6 грн., а згідно з правилами NPV, до реалізації приймаються ті проєкти, що мають значення $NPV > 0$. Це означає, що у додатному до реалізації інвестиційному проєкті віддача на капітал має перевищувати цей вкладений капітал (проєкт прибутковий).

Метод розрахунку індексу прибутковості проєкту (PI) тісно пов'язаний з методом NPV: якщо $NPV > 0$, то $PI > 1$, що підтверджується нашими

розрахунками: $PI > 1$, проєктне значення прибутковості складає 1,2 грн./грн що > 1 .

Розрахунок рентабельності проєкту, доцільно провести за допомогою таких показників:

- рентабельність продукції;
- рентабельність продаж;
- рентабельність капіталу.

Показник рентабельності продукції ($R_{п}$) характеризує ефективність витрат на її виробництво і збут.

$$R_{п} = \frac{Пр}{С} \times 100\% , \quad (3.8)$$

де $Пр$ – прибуток від реалізації продукції, тис. грн.;
 $С$ – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.

Підставимо дані у формулу 3.8.

$$R_{п} = \frac{536}{6264} \times 100\% = 8,5\%$$

Результати розрахунку свідчать про достатню рентабельність продукції для даної галузі виробництва.

Показник рентабельності продаж ($R_{пр}$) характеризує, який прибуток з однієї гривні реалізованої продукції отримує підприємство.

$$R_{пр} = \frac{Пр}{ВР} \cdot 100\% , \quad (3.9)$$

де $ВР$ – чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн.

$$R_{пр} = \frac{536}{6800} \cdot 100\% = 7,9\%$$

Результати аналізу рентабельності продажів свідчать, що з однієї гривні чистої виручки підприємство отримує 0,08 гривень чистого прибутку. Це свідчить про ефективність впровадження проєкту.

Рентабельність інвестиційного капіталу ($R_{\text{к}}$) характеризує ефективність його використання і показує скільки відсотків прибутку приходиться на 100 % вкладених у виробництво інвестиційних коштів.

$$R_{\text{пр}} = \frac{\text{Пр}}{K} \cdot 100\% , \quad (3.10)$$

де K – величина інвестиційного капіталу.

Відповідно до формули 3.10 отримуємо такий результат:

$$R_{\text{пр}} = \frac{536}{750} \cdot 100\% = 71\%$$

Аналіз показника показує, що з 1 грн. вкладеної в основний капітал підприємство отримає віддачу в розмірі 0,71 грн., що також є позитивним для підприємства.

Проєктні показники, що характеризують доцільність заходів з виробництва залізобетонних дорожніх відбійників зведені в табл. 3.11.

Таблиця 3.11 – Фінансові результати підприємства за проєктом

Показники	Од. виміру	Значення
Річний обсяг виробництва:	шт.	8000
Ціна одиниці продукції	грн. / шт.	850
Виручка від реалізації продукції	тис. грн.	6800,0
Капітальні вкладення в ОВФ	тис. грн.	750,0

Продовження табл. 3.11

Обігові кошти	тис. грн.	150,0
Фондовіддача	грн. / грн.	9,06
Продуктивність праці: - основних робочих; - робітників ПВП	тис. грн. / чол.	- 850,0; - 178,9
Собівартість річного обсягу виробництва	тис. грн.	6264,0
Витрати на гривню товарної продукції	грн. / грн.	0,92
Прибуток від реалізації продукції	тис. грн.	536,0
Рентабельність: - продукції - капіталу - продаж	%	-8,5 - 71 - 7,9
Чиста теперішня вартість	тис. грн.	170,9
Індекс прибутковості	грн. / грн.	1,2
Дисконтований період окупності проєкту	років	1,5
Точка беззбитковості проєкту в грошовому виразі	тис. грн.	165,8
Точка беззбитковості проєкту в натуральному виразі	од.	1950

Спираючись на результати проведеного аналізу можна зробити висновки про доцільність реалізації проєкту з виробництва залізобетонних дорожніх відбійників (розподільчих блоків). Запропонований проєкт є конкурентоздатним. До переваг проєкту належать:

- приваблива і конкурентоздатна рентабельність;
- тривалий термін життя проєкту;
- виробництво створюване в результаті проєкту матиме широку нагоду для модернізації і створення суміжних виробництв;
- стійкість проєкту до змін в зовнішньому середовищі;
- впровадження проєкту на вже діючому підприємстві, з мінімальними витратами часу.

Зміна техніко-економічних показників ТОВ «Ліон Інвест» після впровадження проєктних заходів зведені в табл.3.12.

Виручка від реалізації (за проєктом) становить $611620 + 6800 = 618420$ тис.грн. (6800 тис. грн – див. табл.. 3.9.);

Собівартість – $389\,744,00 + 6195 = 495939$ тис.грн.;

Чистий прибуток – $8899 + 292,6 = 9191,6$ тис.грн.;

Середня вартість основних фондів = $151109 + 750,0 = 151859$ тис.грн.

Таблиця 3.12 – Зміна економічних показників підприємства після впровадження проєктних заходів

Найменування показника	Одиниці виміру	2023 р	За проєктом	Відхилення	
				абсол. +/-	віднозн. %
Дохід від реалізації продукції	тис.грн.	611620	618420	6800	1,11
Середня вартість основних виробничих фондів	тис.грн.	151109	151859	750	0,50
Собівартість товарної продукції	тис.грн.	489744	495939	6195	1,26
Чистий прибуток	тис.грн.	8899	9191,6	292,6	3,29
Продуктивність праці	тис.грн./чол	450,38	455,39	5,1	1,11
Рентабельність продукції	%	1,82	1,85	0,03	X

Згідно з даними розрахованими у табл. 3.12. встановлено, що при незмінних обсягах базової діяльності впровадження у виробництво нового виду продукції та прийняття проєкту до реалізації сприяє зростанню прибутку та рентабельності діяльності підприємства у майбутніх періодах. Впровадження запропонованих заходів сприяє зростанню чистого прибутку на 292,6 тис.грн, рентабельності продукції на 0,3 п. а продуктивності праці на 5 тис.грн./чол.

Висновки до розділу 3

1. У результаті проведеного дослідження встановлено, що ТОВ «Ліон Інвест» має інерційний характер розвитку. Тому, з метою підвищення прибутковості підприємства запропоновано методичний підхід до

формування факторів впливу на прибутковість на основі антиінерційної факторної моделі. Її суть полягає у дослідженні факторів, що здійснюють вплив на рівень прибутковості підприємства і, за необхідністю, усунення їх негативного впливу.

2. На базі фінансового-господарського аналізу діяльності ТОВ «Ліон Інвест» прийняте рішення про розробку й реалізацію проекту розширення асортименту продукції підприємства. Проект передбачає створення виробництва залізобетонних дорожніх відбійників на базі одного з підрозділів підприємства, залучення необхідних кредитних ресурсів на оренду устаткування і організацію повного виробничого комплексу «під ключ». Інвестиційні витрати на дані заході становлять 900 тис. грн., при плановому обсязі продукції у 8000 одиниць залізобетонних дорожніх відбійників на рік та при собівартості даної продукції у 783 грн./од. розрахована точка беззбитковості, яка підтверджує, що реалізація проекту є доцільною і забезпечить підприємству норму цільового прибутку.

3. Запропоновані заходи сприятимуть покращенню як абсолютних, так і відносних показників діяльності ТОВ «Ліон Інвест». Інвестиційний проект є конкурентоздатним і сприяє зростанню чистого прибутку на 292,6 тис.грн, рентабельності продукції на 0,3 п., продуктивності праці на 5 тис.грн./чол., індекс прибутковості склав 1,2 грн. / грн., окупність проекту 1,5 року, чиста теперішня вартість у результаті реалізації проекту становитиме 170,9 тис. грн. На основі антиінерційної методики прогнозування розраховано прогнозні показники які сприятимуть реалізації незадіяних резервів зростання прибутку, а, відтак, і показників прибутковості підприємства.

ВИСНОВКИ

За результатами виконання кваліфікаційної роботи на підприємстві ТОВ «Ліон Інвест» були зроблені наступні висновки:

1. Існування різних точок зору та наукових дискусій щодо сутності та економічної природи прибутку свідчить про незавершеність змісту і суперечливий характер цієї категорії ринкових відносин, оскільки, з одного боку, він являє собою основний мотив підприємницької діяльності, а з іншого – на його величину впливає безліч чинників прямої та опосередкованої дії, у зв'язку з чим він є результатом тільки успішного та ефективного бізнесу і певною мірою являє собою винагороду за ризик, виражену у грошовій формі.

2. В даний час прибуток для комерційних організацій є головною метою, бо розмір фінансового результату впливає, як на розвиток підприємства, так і формування бюджетів різних рівнів. У цьому зв'язку дуже важливо вивчати, що ж впливає на формування прибутку і які фактори його визначають. Причина, через яку проведення аналізу зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на формування прибутку, різко підвищується, та полягає в тому, що в сучасних умовах ринкової економіки перед підприємствами стоїть завдання в обґрунтуванні своїх технічних рішень та планів, що стосуються їх господарської діяльності, як у довгостроковому, так і короткостроковому періодах. Сукупність показників, що включають кінцеву діяльність підприємства, характеризують формування та розподіл прибутку.

3. Прибутковість являє собою спроможність економічного суб'єкта забезпечити отримання прибутку від фінансових та інших видів ресурсів у виробництво та здійснення підприємницької (виробничо-комерційної) діяльності. Прибутковість підприємства є головним критерієм ефективності господарювання, тотожним за економічним змістом показнику рентабельність, який комплексно характеризує ефективність діяльності підприємства і дає можливість вимірювати його прибутковість з різних позицій.

4. ТОВ «Ліон Інвест» є багатопрофільним будівельним підприємством, яке надає комплекс послуг з виготовлення малих архітектурних форм (МАФ). Підприємство пропонує повний комплекс послуг щодо спорудження будівель різного призначення з використанням металоконструкцій: проектування, виготовлення конструкцій, монтаж, а також генеральний підряд та організацію будівництва. Завдяки широкому асортименту продукції, який представлений різними моделями металевих виробів та будівельних робіт, дотриманню строків поставок, зразковій культурі обслуговування та гнучкій системі цін, продукція підприємства користується попитом у будівельній промисловості, у приватних підприємців і населення.

5. Одним з базових чинників, які впливають на прибутковість підприємства є: виручка від реалізації продукції та зростання фондівіддачі основних фондів, яка за звітний період збільшилась на 0,96 грн. і склала 4,08 грн. Усі розраховані показники ліквідності свідчать про платоспроможність підприємства. Погіршення використання ресурсів підприємства, швидкість обороту усіх мобільних засобів підприємства протягом 2022-2023 років діяльності підприємства знижується, що є негативним моментом та показує погіршення ефективності використання оборотних активів.

6. У зв'язку з скороченням чистого прибутку підприємства у 2023 році, показники рентабельності за даний період також скоротилися: рентабельність продажів до 1,5%, рентабельність власного капіталу – до 5,1%, рентабельність активів – до 3,2%. Це свідчить про погіршення ефективності використання ресурсів підприємства у звітному періоді.

7. В ході факторного аналізу впливу факторів, що формують прибуток було встановлено, що варто знайти шляхи зниження собівартості продукції та рекомендується збільшити обсяг продукції за рахунок розширення асортименту продукції, що випускається ТОВ «Ліон Інвест».

8. У результаті проведеного дослідження встановлено, що ТОВ «Ліон Інвест» має інерційний характер розвитку. Тому, з метою підвищення прибутковості підприємства запропоновано методичний підхід до

формування факторів впливу на прибутковість на основі антиінерційної факторної моделі. Її суть полягає у дослідженні факторів, що здійснюють вплив на рівень прибутковості підприємства і, за необхідністю, усунення їх негативного впливу.

9. На базі фінансового-господарського аналізу діяльності ТОВ «Ліон Інвест» прийняте рішення про розробку й реалізацію проекту розширення асортименту продукції підприємства. Проект передбачає створення виробництва залізобетонних дорожніх відбійників на базі одного з підрозділів підприємства, залучення необхідних кредитних ресурсів на оренду устаткування і організацію повного виробничого комплексу «під ключ». Інвестиційні витрати на дані заході становлять 900 тис. грн., при плановому обсязі продукції у 8000 одиниць залізобетонних дорожніх відбійників на рік та при собівартості даної продукції у 783 грн./од. розрахована точка беззбитковості, яка підтверджує, що реалізація проекту є доцільною і забезпечить підприємству норму цільового прибутку.

10. Запропоновані заходи сприятимуть покращенню як абсолютних, так і відносних показників діяльності ТОВ «Ліон Інвест». Інвестиційний проект є конкурентоздатним і сприяє зростанню чистого прибутку на 292,6 тис.грн, рентабельності продукції на 0,3 п., продуктивності праці на 5 тис.грн./чол., індекс прибутковості склав 1,2 грн. / грн., окупність проекту 1,5 року, чиста теперішня вартість у результаті реалізації проекту становитиме 170,9 тис. грн. На основі антиінерційної методики прогнозування розраховано прогнозні показники які сприятимуть реалізації незадіяних резервів зростання прибутку, а, відтак, і показників прибутковості підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про підприємництво та підприємницьку діяльність». Режим доступу: https://www.google.com/search?q=%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C&client=firefoxbe&scaesv=2f117a9d5558e9fb&sxsrf=ACQVn0-YtT1zatv8Pmuzn_0sa8C0iWamg%3A1712660328076&ei=gws-wiz-serp.
2. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств». Режим доступу: https://www.google.com/search?q=%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BED1%81%D1%82%D0%B2+2021&client=firefox-be&sca_esv=2f117a9d5558e9fb&sxsrf=ACQVn08jir1NeWsh2nvdSlwJ7MfxsrjuWw%253A1712660999466&ei=ByIVZt71G9qM9u8PIJOM.
3. Державний комітет статистики України. Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
4. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
5. Антонюк Р.Р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств: природа категорії. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства*. 2012. № 126. С. 50–55.
6. Адам С. Дослідження про природу і причини багатства народів. Київ: Ексмо, 2016. 1056 с.
7. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : [навч. посібник] – 2-ге вид. К. : Центр навчальної літератури, 2011. 398 с.
8. Біла О.Г. Фінанси підприємств: навч. Посібник. Львів: Магнолія, 2018. – 383 с.
9. Блонська В.І., Вужинська О. І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. праць*. Л., 2008. Вип. 18.1. С. 122-128.

10. Бержанір І.А., Улянич Ю. В., Гвоздєй Н. І. Рентабельність як основний показник оцінки діяльності підприємства. *Вісник ХНДАУ*. 2015. № 1. С. 261–265.
11. Голов С.Ф. Управлінський облік. Підручник. – 4-те вид. К.: Лібра, 2008. 704 с.
12. Довбня С.Б., Пендик О. Г. Методичні особливості показників рентабельності та розробка їх класифікації. *Молодий вчений*. 2014. № 5. С. 94–97.
13. Дзюбенко О.М. Підходи до економічного аналізу рентабельності лісогосподарських підприємств. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2018. №1 (83). С. 9 – 14.
14. Зятюк Н.В. Теоретико-методологічні аспекти стратегії забезпечення прибутковості підприємства. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. № 154. С. 27–31.
15. Зінченко О.А. Визначення показників рентабельності на основі величини якості прибутку. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2009. – № 28. – С. 150–155.
16. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Фактори зростання прибутку підприємства. *Молодий вчений*. 2016. № 7(34). С. 46-49.
17. Кучер Л.Ю. Науково-теоретичні підходи до інтерпретації дефініції «прибутковість». Режим доступу : http://khntusg.com.ua/files/sbornik/ vestnik_99/06.pdf.
18. Мочерний С.В., Мочерна Я. С. Політична економія:[навч. посібник] – 2-ге вид., випр. і доп. К. : Знання, 2007. 684 с.
19. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємств: Підручник. К.: Київ. нац. торг. – екон. ун-т, 2008. 514 с.
20. Малюта О. Адаптивне управління прибутком підприємства. *Фінанси України*. 2004. №3. С.83-89 .
21. Огійчук М.Ф. Сутність прибутку та підходи до методики його визначення. *Економіка АПК*. 2009. № 6. С. 31–45.

22. Осипова Т.В. Теоретичні аспекти трактування прибутковості в сучасних умовах господарювання. *Управління розвитком*. 2012. № 1. С. 82–84.
23. Поліщук Н.В. Результативність діяльності суб'єктів господарювання: сутність, оцінка, основи регулювання : монографія / Н.В. Поліщук. – К. : Київський національний торговельно-економічний університет, 2005. – 252 с.
24. Рзаєв Г.І., Драгочинська Д. О. Показники рентабельності як аналітичні ознаки прояву ризику за умов невизначеності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 5. С. 73 – 77.
25. Руда Р.В. Аналіз ефективної діяльності підприємства: необхідність та методика. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2012. - №4(20). С. 109-111
26. Сей Ж. Б. Трактат по політичній економії / Жан- Батіст Сей. – Київ: Справа, 2009. – 232 с.
27. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.
28. Хмелевський О.В. Оцінка якості прибутковості в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств машинобудування. *Економіст*. 2008. № 3. С. 50–53.
29. Череп А.В., Гамова О.В., Козачок І.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Кондор, 2020. 268 с.
30. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навч. посібник. [4-те вид.]. К.: Каравела, 2013. – 584 с
31. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств : [навч. посібник]. К., 2012. 341 с.

ДОДАТКИ

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТОВ «ЛІОН ІНВЕСТ»

Стаття	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	3	4	5
Дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг)	373943,4	474866	611620
Податок на додану вартість	26741	33924	45581
Акцизний збір			
Інші відрахування з доходу	1532	2773	5186
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	345670,4	438169	460853
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	305675	396563	389744
Валовий:			
прибуток	39995,4	41606	71109
збиток	0	0	0
Інші операційні доходи	217859,3	319993	289120
Адміністративні витрати	-14832,4	-17131	-21057
Витрати на збут	-15873,6	-16656	-17516
Інші операційні витрати	-205380,4	-301844	-275498
Фінансові результати від операційної діяльності			
прибуток	21768,3	25968	46158
збиток			
Дохід від участі в капіталі			
Інші фінансові доходи			
Інші доходи	13371,4	8210	7726
Фінансові витрати	-3656,5	-4232	-4298
Витрати від участі в капіталі		0	0
Інші витрати	-15837,8	-7306	-37036
Фінансові результати від звичайної діяльності до облікування податком			
прибуток	15645,4	22640	12550
збиток			
Податок на прибуток від звичайної діяльності	-4335,9	-6458	-3651
Фінансові результати від звичайної діяльності			
прибуток	11309,5	16182	8899
збиток			
Надзвичайні:			
доходи			
витрати			
Податок з надзвичайного прибутку			
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)			
прибуток	11309,5	16182	8899
збиток			

II. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	3	4	5
Матеріальні затрати	246467,2	383232	460392
Витрати на оплату праці	18190,4	27479	29646
Відрахування на соціальні заходи	6807,3	9941	10808
Амортизація	4233,2	3399	3699
Інші операційні витрати	68620,9	13996	29988
Разом	344319	438047	534533

Таблиця Б1-Методика розрахунку ресурсних і витратних показників рентабельності за даними фінансової звітності

Найменування показника	Механізм розрахунку	Оцінка показника	
		за нормативним значенням	за динамікою
Ресурсні показники рентабельності			
Рентабельність фінансових інвестицій	(дохід від участі в капіталі – витрати від участі в капіталі) / (довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі + інші довгострокові фінансові інвестиції) $\times 0,5 \times 100$	за планом	збільшення
Рентабельність підприємства	чистий прибуток (збиток) / (собівартість реалізованої продукції + адміністративні витрати + витрати на збут + інші операційні витрати) $\times 100$	за планом	збільшення
Рентабельність активів	чистий прибуток (збиток) / (середньорічна вартість активів) $\times 100$	за планом	збільшення
Рентабельність сукупного капіталу	фінансовий результат до оподаткування / усього джерел коштів $\times 100$	за планом	збільшення
Рентабельність власного капіталу	чистий прибуток (збиток) / власний капітал $\times 100$	за планом	збільшення
Витратні показники рентабельності			
Валова рентабельність виробничих витрат	валовий прибуток (збиток) / собівартість продукції $\times 100$	за планом	збільшення
Рентабельність основної діяльності	прибуток (збиток) від операційної діяльності / (собівартість продукції + адміністративні витрати + витрати на збут) $\times 100$	за планом	збільшення
Рентабельність операційної діяльності	прибуток (збиток) від операційної діяльності / собівартість продукції + адміністративні витрати на збут + інші операційні витрати) $\times 100$	за планом	збільшення
Рентабельність іншої операційної діяльності	(інші операційні доходи – інші операційні витрати) / інші операційні витрати $\times 100$	за планом	збільшення
Рентабельність звичайної діяльності	прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування \ собівартість продукції + адміністративні витрати + витрати на збут + інші операційні витрати) $\times 100$	за планом	збільшення
Валова рентабельність виручки від реалізації	валовий прибуток (збиток) / (чистий дохід від реалізації продукції) $\times 100$	за планом	збільшення
Чиста рентабельність виручки від реалізації продукції	чистий прибуток (збиток) / чистий дохід від реалізації продукції $\times 100$	за планом	збільшення